

JOURNALISTIK
?

Speciale:

Forståelser af den gode journalistik på danske folkehøjskoler

Af Ida Eriksen

Studienummer: 49473

Mail: ider@ruc.dk

Vejleder: Hanne Jørndrup

Fag: Journalistik E 2018

Roskilde Universitet

Anslag inkl. forside, indholdsfortegnelse, litteraturliste og artikel: 174.779

Indhold

Abstract	2
Problemfelt	3
Problemformulering:	9
Afgrænsning	9
Højskolens historie og spændingsfelter	10
Hvad er en højskole:	10
Højskolens idealer og praksis	11
Kompetencer eller dannelse?	12
Teoretiske nedslagspunkter i analysen	14
Objektivitetsbegrebet	14
Nordiske journaliststuderendes forventninger og oplevelser af faget	15
Online- og print-journalistik	16
Journalistik i et feltperspektiv	16
Videnskabsteori	17
Metode	18
Deltagerobservation	18
Interviews og tekstanalyse	19
Min påvirkning af feltet	20
Kvalitetssikring	21
Valg af empiri	22
Model over højskolernes værdier	23
Fremgangsmåde i felten	26
Feltnoter	27
Højskolen som genstandsfelt	28
Analyse af data - sådan gør jeg	29
Analyse	30
Hvordan gøres journalistik på en højskole?	31
Hvad er journalistik ifølge elever og undervisere på højskolerne?	37
Hvad er journalistisk identitet?	42
Hvad er de journalistiske forbilleder?	44
Hvad er journalistikkens samfundsrolle og ansvar?	46
Hvordan ser fremtidens journalistik ud?	55
Opsamling: Hvad er god og mindre god journalistik?	59
Diskussion: Sidder journalistikken fast?	60

Konklusion	63
Litteraturliste	65
Formidlende artikel.....	70
Debat: Er vi blevet for enige om, hvad der er ‘god’ journalistik?	70

Abstract

In this thesis I have examined how students and teachers who are attending journalism courses at three danish folkhighschools (folkehøjskoler) define ‘good’ journalism. After observing conversations and tasks during the lessons, I conclude that students and teachers are quite conservative and traditional when it comes to ideals in journalism. It is still the idea of journalism as a way to improve democracy in our society that is dominant, along with an ideal of objective, aesthetic and investigative journalism. Although there are small signs of change in the way that the students take into account the economic aspects of journalism they still overall reproduce the same old values, which has shaped journalism through recent history. Furthermore it is interesting that the students seems to already have clear ideas as to what defines good and bad journalism in the first days of the journalism course. This suggests that journalism is stuck and that we need to figure out where the socialization into journalism begins. Only then can we begin to challenge the old ways of the profession and find ways for it to survive in an ever changing media reality.

Problemfelt

Efter at have fremvist flere slides om faget, vender Søren sig om til de lettere nervøse elever og stiller spørgsmålet; "Hvad er journalistik for jer?" (Bilag 1: 5). Der er stille lidt, før den første elev vover at åbne munden.

Dette speciale ønsker at undersøge, hvilke forståelser af god journalistik, der bliver italesat og praktiseret af elever og undervisere på tre højskoler med journalistlinjer i Danmark. For hvad udtrykker undervisere og elever, er god journalistik? Er det de lange, dybe artikler, der bryder rammerne med utraditionelle fortælleformer? Eller er det de hårde, afslørende nyheder, der graver fælder for Lars Løkke Rasmussen, når han har købt for dyre jakkesæt for partiets penge? Eller noget helt tredje? Og hvad er modsat den dårlige journalistik? Clickbait-artikler, hvor rubrikkerne ikke svarer til indholdet? Den hurtige, kommercielle online-journalistik? Vi har alle forestillinger om verden, der kan have mere eller mindre hold i virkeligheden - og det er her ikke formålet at luge ud i 'sandt' eller 'falsk'. I stedet er fokus på, hvordan elever og undervisere på udvalgte højskoler i Danmark opfatter god journalistik, dvs. hvilke forestillinger, forventninger og ideer, de har til faget. Jeg vil i dette speciale blandt andet læne mig op af tidligere undersøgelser af journaliststuderendes forventninger til journalistikken (Hovden et al 2016, Eberholst, Hartley & Bendix 2016), og samtidig forsøge at afdække en mere ukendt del af socialiseringen ind i faget ved at vælge højskoler som mit genstandsfelt. På den måde vil jeg argumentere for, at jeg bidrager til at lukke det hul, der eksisterer i vores viden om, hvilke journalistiske idealer, der er til stede i undervisningen på folkehøjskoler med journalistlinjer i Danmark.

Journalistiske idealer og praksis

Journalistikken er i høj grad drevet af ambitioner om at leve op til nogle særlige idealer inden for faget, der især er knyttet til pressens demokratiske rolle i samfundet (Deuze, Gardner et al, Hanitzsch i Thingvad 2015). Et ideal kan defineres som et princip eller en værdi, der aktivt forsøges efterlevet i en daglig praksis (Rescher i Thingvad 2015). Idealerne er samtidig bundet til bestemte opfattelser af journalisters roller. For skal journalister være passive informanter? Bør de være aktive i at ændre verden? Eller skal de simpelthen udlægge deres tolkning af samfundet omkring dem? (Weaver et al i Thingvad 2015). Den rolle, der vinder størst genklang hos journalister i Danmark, er rollen som den aktive journalist, der kan være med til at holde magthaverne i skak med sin journalistik (Skovsgaard i Gravengaard &

Rimestad 2015: 24 og Bro 2006: 72). Til den rolle hører også idealet om at være demokratiets vagthund eller sagt med andre ord, den 4. statsmagt (Figur 1 i Thingvad 2015). Selvom der hos flere danskere er en konsensus omkring vigtigheden af journalisters rolle som nogle, der holder magthaverne i ørerne, er det ikke nødvendigvis med en idé om, at journalister aktivt skal ændre menneskers holdning. I stedet skal de udlægge kritiske fakta sådan, at medieforbrugeren selv kan tage stilling til informationen, lyder konklusionen eksempelvis i en undersøgelse af 1.700 danskere fra 2006 (Bro 2006: 72). I samme undersøgelse, *Nye Roller i redaktionslokalet - Hvad danske journalister gør og bør*, bliver det desuden klart, at danskerne ønsker en blanding af forskellige typer journalistik - både den mere passive, fakta-udlæggende, den borgerinddragende og den aktive journalistik. Sidstnævnte benævnes som 'jagthunden', der dog er den eneste rolle, som danskerne i undersøgelsen ønsker mindre af (Bro 2006: 73).

I en analyse af årsagerne bag uddelingen af cavlingprisen (prestigefyldt dansk journalistpris) gennem tiden, står det klart, at det især er den undersøgende, graverjournalistik, der vinder størst anerkendelse i feltet (Willig 2011: 201). Derudover er den eftertragtede journalistpris især blevet givet for journalistik, der er; Afslørende, Dagsordensættende og Formidlende i perioden mellem 1945 og 2004 (Willig 2011: 206). Mellem 1985 og 2004 - den seneste periode i analysen - har især idealet om afsløring været det, der gav størst symbolsk anerkendelse og magt i feltet (Willig 2011: 219). En ting er, hvad den journalistiske elite har honoreret gennem tiden, men hvilke journalistiske idealer udtrykker elever på højskoler er de væsentligste i dag?

I en stor undersøgelse af 5.000 journaliststuderende fra 28 nordiske lande i perioden 2005 til 2012, konkluderer forfatterne, at eleverne, på tværs af landegrænser, er blevet mere ens, når det gælder idealer i journalistikken (Hovden & Ottosen i Hovden et al 2016: 18). Her er det idealet om at udføre undersøgende journalistik og fortælle sandheden om magthaverne, uanset konsekvenserne, der vægtes højest, hvilket stemmer overens med flere andre forskningsresultater. Dog er det interessant at bemærke, at idealer om retfærdighed rangeres lavt på listen hos de studerende, hvilket tyder på, at de studerende i mindre grad opfatter sig selv som forsvarer for offentligheden og mere ser sig selv som en del af en konkurrencepræget elite (Hovden & Ottosen i Hovden et al 2016: 63, 64).

En anden interessant strømning indenfor faget er opfattelsen af journalistik som kunst. Kunstteoretikeren Alfredo Cramerotti beskriver i bogen *The Aesthetics of Journalism - How to inform without informing* fra 2009, hvordan kunst og journalistik siden 1960'erne er

begyndt at overlappende hinanden (Cramerotti 2009: 83). Flere og flere kunstnere benytter sig af dokumentar som platform og bruger journalistiske metoder som research og interviews, som baggrund for deres værker. Derudover beskriver Cramerotti, at kunsten har bevæget sig væk fra at udformes som et objekt og i stedet er blevet mere sandhedssøgende, informativ og udformet på skrift, i statements, installationer og lignende. Samtidig præger kunstens æstetik journalistikken, der altså dermed både kan opfattes som et oplysende, men også kunstnerisk projekt (Cramerotti 2009: 103).

Der hersker som tidligere nævnt en høj grad af konsensus om de journalistiske idealer hos nordiske studerende i befolkningen og i flere undersøgelser af blandt andet danske journalister (Willig 2011, Thingvad 2015, Bro 2006, Skovsgaard i Gravengaard & Rimestad 2015). Men én ting er idealer - noget andet er praksis. I sin ph.d.-afhandling fra 2015 undersøger Signe Pihl Thingvad netop, hvorvidt idealerne efterleves i praksis. Hendes konklusion, der er baseret på data fra cirka 2.000 journalister viser, at størstedelen af journalisterne kæmper med at leve op til deres egne idealer for grundig, undersøgende kvalitetsjournalistik. Diskrepansen mellem ideal og praksis skyldes blandt andet tidspres og en øget kommercialisering af faget og går ud over journalisters tilfredshed og tilknytning til arbejdspladsen. Derved nuancerer Thingvad den tidligere opfattelse af idealer som noget entydigt positivt for journalistikken, idet de både er en drivkraft, men også en hæmsko for arbejdsglæden, hvis betingelserne står i vejen for at opnå idealerne i praksis (Thingvad 2015).

Er hurtig journalistik = dårlig journalistik?

Netop betingelserne for journalistikken har ændret sig markant siden 1970'erne, hvor både TV og radio vandt frem (Hartley 2012: 61). Print-aviserne er nedadgående og online-journalistikken giver helt nye muligheder og udfordringer for journalisters arbejde. De nye digitale platforme har blandt andet betydet, at hele forretningsmodellen for journalistikken har skullet gentænkes i forhold til annoncer og økonomi. Samtidig har digitaliseringen af selve produktionen medført, at journalister er mindre bundet af tid og sted i forhold til analog journalistik (Eide i Hovden et al 2016: 16, 17). I onlinejournalistik er det nemlig muligt at udkomme hurtigt flere gange om dagen, og journalisterne kan opdatere og rette nyheder i takt med nye informationer. Men denne hurtighed har, som nævnt, vist sig at udgøre et negativt pres for nogle online-journalister. De føler nemlig, at hurtighed går ud over kvaliteten af deres journalistik (Hartley 2011 i Eberholst et al 2016). Derudover er en af følgevirkningerne ved opgøret med den traditionelle indtjeningsmodel den såkaldte 'clickbait-journalistik'. Her

refereres til rubrikker, der ikke er dækkende for historien, men som bare skal lokke læsere til at klikke på artikler ved at bruge en vild eller provokerende overskrift (Eberholst & Hartley i Eberholst et al 2016).

I en undersøgelse af journaliststuderendes opfattelser af et netjournalistik-kursus på RUC, peger en række medieforskere på, at hurtighed og clickbait-journalistik er i konflikt med de studerendes idealer for god journalistik. Som en elev udtrykker, vil kravet om nye nyheder: “(...) altid være på bekostning af omtanke, nuancer og perspektiv - tre ting, der automatisk bidrager med kvalitet til de journalistiske produkt” (oversat til dansk fra ¹Eberholst et al 2016:196). En anden elev nævner den øgede kommerialisering som et problem for journalistikken, idet medier er tvunget til at fokusere på historier, der ‘klikker’; “Den gode journalists rolle er at oplyse befolkningen i et demokratisk samfund. Meget af online-indholdet bliver kun lavet, fordi det er det, brugerne vil have (...)” (Eberholst et al 2016: 196). Det er interessant, at de studerende allerede har dannet sig en mening om, hvad der er god og mindre god journalistik, selvom de fleste af dem endnu ikke har nogen praktisk erfaring med at skrive til print eller til net. De studerende har altså en forforståelse af god journalistik som noget, der indeholder nuancer, omtanke og perspektiv i modsætning til noget hurtigt, overfladisk og ligeegyldigt, der kun er skabt, fordi brugerne vil klikke på det. Derved kan man argumentere for, at journalistik ses som noget ophøjet, der ikke bare skal give befolkningen, hvad de ønsker, men i stedet, hvad de har brug for, for at blive oplyste demokratiske borgere.

Selvom nordiske studerende generelt er klar over faldgruberne ved den digitale og mere kommercielle journalistik, erkender de samtidig, at printaviserne er nedadgående og dermed mindre attraktive (Djijef Pierre & Weibull, Wiik og Ottosen i Hovden et al 2016: 63, 66).

Er vi blevet for ens?

Allerede før vi starter på en uddannelse, danner vi os indtryk af idealerne og udfordringer inden for forskellige professioner gennem vores familie, medier, venner osv. Disse forforståelser formes og forhandles dog især i vores møde med uddannelsesinstitutionen. I Danmark har vi tre direkte indgange til at blive uddannet i journalistik; universitetsuddannelserne på Roskilde Universitet (RUC) og Syddansk Universitet (SDU) og professionsbacheloren på Danmarks Medie- & Journalisthøjskole (DMJX). Derudover findes

¹ Flere citater i dette speciale er oversat til dansk for læsevenligheds skyld.

der den mere TV-rettede medietilrettelæggeruddannelse i Emdrup og en række kortere kurser. Jeg vil dog senere i dette afsnit argumentere for en fjerde indgang til faget - nemlig højskoler, der underviser i journalistik. Vejen ind til journalistik i Danmark har historisk set været meget ensidig, idet Aarhus Journalisthøjskole havde monopol på undervisningen i journalistik fra 1962 til 1998, hvor RUC og SDU oprettede journalistuddannelser (Minke i Hovden et al 2016: 14). Dette monopol er anderledes sammenlignet med vores nordiske nabolande, Norge og Sverige, der fra begyndelsen har haft flere forskellige uddannelsesstilbud (Weibull og Ghersetti i Hovden et al 2016: 14). Denne lange periode, hvor Aarhus havde enevælde over journalisternes uddannelse kan siges at have præget forståelsen af journalistik på de to andre institutioner, idet de eksempelvis har videreført traditionen om en længere praktikperiode, hvor eleverne er ude og mærke virkeligheden (Willig i Hovden et al 2016: 45). Så selvom bevægelsen historisk set er gået mod en større grad af akademisering af det journalistiske felt, er der fortsat en høj vægtning af den praktiske kunnen på alle tre uddannelser (Willig i Hovden et al 2016: 45). Trods forskelle mellem de nordiske lande (Danmark, Norge, Sverige, Finland, Island, Færøerne, Grønland, Åland), eksempelvis i forhold til muligheden for at uddanne sig til journalist, hersker der en overordnet ensartethed i vores nordiske opfattelse af journalistik. Eksempelvis er vi formet af, hvad medieforskerne Hallin og Mancini kalder for The Democratic Corporatist Model, som indebærer brede, daglige nyhedsmedier og en høj grad af publicservice-tilbud (Hallin & Mancini i Bro 2006: 66-67). Derudover har vi bevæget os fra partipressens holdningsbaserede indhold til mere neutrale medier, hvor der eksisterer en høj grad af professionalisme, men samtidig også en del statsstyring på det strukturelle niveau (Nord i Hovden et al 2016: 12). Dette står i kontrast til The Liberal Model (Den Liberale Model), som er karakteriseret ved markedsorienterede medier og meget lille intervention fra staten, hvilket kendetegner lande som England og USA (Hallin & Mancini i Hovden et al 2016: 12). Årsagen til ensartetheden mellem de nordiske lande skyldes blandt andet fællestræk i sprog, kultur og historie samt et stærkt samarbejde mellem undervisere i journalistik på tværs af de nordiske lande (Hovden et al 2016: 8).

Men er denne konsensus om journalistikken en positiv ting? Sociolog og medieforsker, Ida Willig mener, at den meget homogene linje i dansk journalistik er et resultat af den snævre rekruttering til faget. De meget få og praksis-fokuserede uddannelser i Danmark medvirker til et felt, der ifølge Willig er meget ortodokst. De fleste journalister er fra de samme skoler, med de samme undervisere, det samme pensum, samme praktik og de samme professionelle normer (Willig i Hovden et al 2016: 45). Med andre ord, mener hun, at der er meget lidt

kamp om kerneværdierne i journalistikken. Willig foreslår på denne baggrund to fremtidsscenarier. Det første er en konserverende tendens, hvor de tre uddannelser bibeholder fokus på det praktiske og reproducerer de eksisterende normer for, hvad der opfattes som god journalistik. Det andet scenarium er, at der kommer nye journalister til, der kan ændre normerne for god journalistik. Det kunne være online-journalister, der fokuserer på klummer og på fragmenterede artikler, der opdateres løbende til nettet (Hartley, Willig i Hovden et al 2016: 47). Dog mener flere forskere, at nogle af de nordiske lande, heriblandt Danmark, bevæger sig over i retning af Den Liberale Model med mindre institutionel styring og mindre interesse for public-service (Hovden et al 2016: 13).

Dog gør samme tendens sig gældende i Canada (Liberal Model) ifølge Mike Gasher, der er professor i journalistik på Concordia University i Montreal. I en kommentar udgivet i *Canadian Journal of Communication* beskriver han, hvordan universiteternes prioritering af det praktiske aspekt på journalistuddannelserne, fjerner fokus fra journalistikkens egentlig opgave nemlig at fremme demokratiet (Gasher 2006). Han advokerer for at styrke det teoretiske aspekt i uddannelserne, idet journalistik, i hans optik, ellers ikke burde høre under universitetsregi. Mike Gashers frygt er, at den praktiske del vil efterlade journalistikken helt i markedets vold, hvilket vil medføre flere clickbait-artikler og altså gå ud over fagets kerneopgave, som han mener er at fremme demokratiet (Gasher 2006).

Jeg ønsker med dette speciale blandt andet at undersøge, hvorvidt der hersker nye strømninger i højskole-elevenes forventninger til faget. Har de mere fokus på det økonomiske aspekt af journalistikken? Og har de helt nye ideer til, hvordan man kan være økonomisk bæredygtige i en ny digital medievirkelighed, uden at gå på kompromis med indholdet, der skal være kendetegnet af høj kvalitet?

Højskolen som tidlig socialisering

Ud over journalistuddannelserne i Aarhus, Fyn og på Sjælland, er der rundt omkring i landet hele 34 højskoler, der tilbyder kortere eller længere perioders undervisning i journalistik (Højskolerne.dk: "Journalistik") og 20 højskoler har deciderede uddannelsesforberedende journalistik-kurser (Højskolerne.dk: "Forberedende til journalsthøjskoler og andre medieskoler"). På Askov højskole er cirka 80 procent af de elever, der deltog på deres journalistlinje i 2013 kommet ind på journalistuddannelser efterfølgende, (Folkehøjskolernes Forening 2013) og det fremgår på DMJX's hjemmeside, at cirka en tredjedel af dem, som søger ind her har taget et højskoleophold som forberedelse til optagelsesprøven i 2018

(DMJX 2018). Man kan altså argumentere for, at højskolerne er mange kommende journalisters første møde med journalistikken, hvorfor denne institution må tages i betragtning, når det gælder spørgsmålet om, hvordan journalister bliver internaliserede ind i en opfattelse af, hvad der er god og mindre god journalistik. For selvom højskolerne ikke har fast pensum og karakterer ligesom på uddannelserne, giver undervisningen alligevel eleverne en fornemmelse af, hvilke idealer og normer, der kendetegner faget. Indføringen i disse normer kan karakteriseres som en pre-socialisering eller en tidlig socialisering (Baquedano-Lopéz i Gravengaard & Rimestad 2015: 58), og det er blandt andet denne socialisering, jeg ønsker at blive klogere på gennem dette speciale. Højskolernes mål er ifølge højskolerne.dk; “livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse (...)” (Højskolerne.dk: “Hvad er en højskole”), hvilket må siges at være nogle brede termer, der kan fortolkes på mange måder. Derfor bliver det interessant at finde ud af, om højskolerne, i kraft af deres højere grad af frihed, bryder med de gængse idealer inden for faget eksempelvis rollen som den 4. statsmagt, at være dagsordensættende, undersøgende, afslørende og formidlende, eller om de blot reproducerer disse (Willig 2011, Skovsgaard i Gravengaard & Rimestad 2015: 24). Specialets overordnede spørgsmål præsenteres herunder.

Problemformulering:

Hvordan italesættes og praktiseres journalistikkens formål og idealer af undervisere og elever på udvalgte journalistlinjer på højskoler i Danmark?

Afgrænsning

Jeg har valgt at besøge tre højskoler med journalistlinjer i Danmark, nemlig Krogerup Højskole i Nordsjælland (KH), Johan Borups Højskole i København (JH) og Vallekilde Højskole i Odsherred (VH). Derved bliver min indgang til viden om, hvilke idealer og forståelser af ‘god’ journalistik, der er tilstede hos elever og undervisere, begrænset til netop disse tre højskoler. Der findes i alt 14 højskoler med journalistlinjer i Danmark, men idet jeg er styret af en snæver tidsramme og et stramt budget, har jeg valgt et lille udvalg (se uddybning i metodeafsnittet). Derfor er det ikke muligt med dette speciale at sige noget generelt om alle højskoler med journalistlinjer i Danmark, men i stedet blot vise et udsnit af den bredere ‘virkelighed’. På samme måde begrænser jeg mig i mit valg af problemstilling -

man kunne have undersøgt en lang række spørgsmål i forbindelse med observation på højskoler med journalistlinjer; Hvilket magtforhold er der eksempelvis mellem undervisere og elever på de forskellige højskoler? Et interessant spørgsmål, som jeg dog vælger at afgrænse mig fra, da jeg i stedet fokuserer på italesættelsen af idealer inden for journalistikken på højskoler. Jeg mener nemlig, som nævnt, at der mangler viden om, hvordan den 'gode' journalistik forstås her, og hvorvidt opfattelsen er anderledes end den, som eksempelvis hersker hos studerende på landets journalistuddannelser. Jeg har valgt observation som min primære metode, da denne giver mig mulighed for at undersøge, hvad der rent faktisk sker i undervisningsrummet på en højskole og ikke 'bare' hvad underviserne og eleverne *mener*, at de gør. Jeg kunne også have valgt interview som min primære metode, men idet jeg også ønsker at få indsigt i elever og underviseres praksis og fælles konstruktion af journalistikken, var observation som metode mere oplagt. Derudover er det væsentligt at nævne, at idealerne, der italesættes af eleverne kan ændre sig i løbet af højskoleperioden. Specialet kan dermed primært sige noget om deres forforståelser og forventninger til journalistikken i de første dage af forløbet og altså ikke noget om den eventuelle udvikling af disse. Yderligere er det værd at nævne, at eleverne på journalistlinjen på JH både er fra Danmark, Norge og Sverige. Dog vil jeg ikke gå dybere ind i deres eventuelle divergerende forforståelser af journalistik grundet kulturforskelle landene imellem, da flere forskere mener, at mediemodellerne i Norden minder meget om hinanden (Nord i Hovden et al 2016: 13).

Højskolens historie og spændingsfelter

Selvom mit hovedfokus i dette speciale centrerer sig om journalistiske idealer og værdier, er det vigtigt at kende konteksten for det felt, jeg undersøger, nemlig højskolen. Dette afsnit bidrager til et kort overblik over, hvad en højskole er, og hvilke værdier og tanker, den er bygget på - dengang og i dag. Derudover vil jeg beskrive nogle af de spændinger, der foregår på højskoler i dag i forhold til fokus på henholdsvis dannelse og kompetencer.

Hvad er en højskole:

En højskole defineres på højskolernes egen hjemmeside som:

“(…) kostskoler, hvor du bor og har undervisning inden for de fag og emner, der interesserer dig. Der er ingen eksamen forbundet med undervisningen, og det kræver ingen bestemte

forudsætninger at deltage. Højskolen er for alle” (Højskolerne.dk). Ideen om højskolen som en dannende institution fri for eksamener, stammer fra N.F.S. Grundtvig, der var teolog, forfatter, filosof, historiker og politiker. Han udtænkte i 1830’erne det, der senere blev kendt som begrebet ‘folkelig dannelse’, der handlede om “at give almindelige mennesker indsigt i forhold, der satte dem i stand til at deltage i samfundslivet” (Højskolerne.dk). Den første danske højskole var Rødding Højskole i Slesvig, der åbnede i 1844 og siden er højskolebevægelsen ekspanderet, og vi har i dag cirka 70 højskoler i Danmark (Højskolerne.dk). Siden 1850’erne har folkehøjskoler fået økonomisk tilskud fra staten og har derfor måtte leve op til kravene i lovgivningen for at opnå denne støtte (Højskolerne.dk). I dag hører højskolerne under Kulturministeriet og i loven, paragraf 1., står der, at højskolernes hovedsigte er “livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse”. Yderligere bliver det vægtet, at højskolens fag må have “en bred almen karakter. Enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads, men aldrig på bekostning af det almene” (Retsinformation.dk: Højskoleloven).

Højskolens idealer og praksis

Som nævnt var folkelig oplysning et af nøglebegreberne som Grundtvig formulerede i 1800-tallet. Derudover beskrev han højskolens opgave som havende vægt på “Dannelse og Duetlig for Livet, det Menneskelige og Borgerlige” og “Oplysning, der bliver Enhvers egen Sag og er sin egen Belønning” (Grundtvig i Rahbek 2017).

Men selvom de gamle ideer om folkeoplysning og livsoplysning stadig præger højskolerne, er det ikke nødvendigvis de samme idealer, der gør sig gældende i den moderne praksis på højskoler i dag, pointerer Rasmus Kolby Rahbek fra Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse i Aarhus i sin ph.d.-afhandling fra 2017. Der er nemlig sket en stor udvikling i dannelsesidealene siden den første danske højskole blev startet og til i dag (Korsgaard og Nissen i Rahbek 2017). I afhandlingen *Dannelsesforestillinger i de danske folkehøjskoler*, argumenterer Rahbek på baggrund af interviews med undervisere og forstandere på danske højskoler for fire kategorier eller værdier, der præger højskolens nutidige pædagogiske praksis:

1. Poetisk dannelse: Bygger på værdier som undren, nysgerrighed, fantasi og opmærksomhed.
2. Politisk dannelse: Bygger på værdier som holdning, handling, ansvar og kritik.
3. Kulturel dannelse: Bygger på værdier som fællesskab, identitet, deltagelse og erfaring.
4. Faglig dannelse: Bygger på værdier som kundskaber, fordybelse, interesse og perspektiv.

Jeg vil i dette speciales analyse blandt andet undersøge, hvilke eventuelle overlap, der eksisterer mellem de fire værdier på højskolerne og værdier og idealer i journalistikken.

Kompetencer eller dannelse?

Noget af det som højskole-undervisere og forstandere, ifølge Rahbeks afhandling, vægter højt, er desuden højskolens evne til at overskride kravene om eksamener og karakterer: "Højskolen udmærker sig ved at insistere på vigtigheden af at beskæftige sig med noget, der overskrider det engagement og den dygtiggørelse, der kan betale sig," fortæller eksempelvis Simon Axø, der er underviser på Testrup Højskole (Axø i Rahbek 2017). Det er netop denne overskridelse af det faglige, der giver rum for det livsoplysende og dannende aspekt (Rahbek & Møller i Rahbek 2017). Men dette ideal kan blive udfordret af elever, der bruger højskolen som springbræt til at komme ind på deres drømmeuddannelse, eksempelvis de mange, der vælger journalistik for at komme ind på diverse journalistuddannelser: "Den faglige dannelse risikerer dermed at bliver undermineret af ønsket – måske ligefrem kravet – om, at der bliver leveret en bestemt undervisning, der flugter med elevernes forventninger, snarere end med højskolens forståelse af deres opgave," skriver Rahbek. Dog er et for stort fokus på dannelse som endemål også problematisk, idet det kan gå ud over faglighedens kvalitet: "Hvor faget alene bliver et middel til et andet formål, risikerer den faglige dannelse at blive overfladisk" (Rahbek 2017). Diskussionen om faglighed og kompetencer over for dannelse fylder meget på feltet og i 2006 blev en lovændring indført, der gjorde det muligt for højskolerne at indlægge 15 timers kompetencegivende undervisning om ugen. Denne mulighed blev dog ikke budt velkommen af Testrups forstander Jørgen Carslén, der i 2010 udtalte følgende til Jyllandsposten: "De højskoler, der tilbyder kompetencegivende undervisning, er i ånden

mindre højskoler end os, der ikke tilbyder det. At påstå noget andet er simpelthen hul i hovedet” (Uddrag fra Jyllandsposten i Hjertmitslev 2018).

Jo mere kompetenceskabende, des mindre dannelse, er altså konklusionen hos nogle undervisere og forstandere i Danmark. Dog er det langt fra nyt, at højskolen giver elever kompetencer og gør dem i stand til at begå sig i arbejdslivet, lyder budskabet i den videnskabelige artikel *Mellem Dannelse og Nytte* af Hans Henrik Hjertmitslev, der er lektor og ph.d. på Pædagoguddannelsen i Aabenraa. Allerede siden midten af 1800-tallet har højskoler i Danmark haft almen undervisning i regning, læsning og skrivning samt undervisning i landbrug, have, mejeri og håndværk. Historisk set har højskolerne altså været uddannelsesforberedende (Rosendal i Hjertmitslev 2018). Ej heller er spændingen mellem idealer og faglig undervisning ny. I 1876 skriver Jørgen Olsen, der var forstander på Ondløse Højskole i Højskolebladet: “Forældrenes Krav gjør det nødvendigt at undervise i en meget stor Mængde Fag, idet Egnen lægger megen Vægt paa det praktiske, medens Forstanderen naturligvis ikke har villet slaa af paa, hvad der maa blive Hovedsagen paa Højskolerne (...)” (Højskolebladet i Hjertmitslev 2018). Hovedsagen skal her forstås som dannelse i den mere traditionelle forstand.

Spændingen mellem kompetencer og dannelse er altså ikke ny, men der skete dog et brud med det store fokus på højskolerne som indgang til eksempelvis landbrugsuddannelsen i 1970'erne. I 1950 var 60 procent af eleverne på højskoler i Danmark børn af landbrugsfolk og i 1970 var tallet reduceret til 22 procent (Nissen i Hjertmitslev 2018). Efter 2. Verdenskrig var højskolen nemlig begyndt at tiltrække unge fra byerne, i stedet for kun børn af markarbejderne på landet (Nissen i Hjertmitslev 2018). I 1970'erne blev det almindeligt med linjefag og særligt samfundskritik blev sat på dagsordenen af de unge, der ikke ønskede at blive belært om klassiske dannelsesidealer og litteratur.

Flere højskoler i dag virker forberedende til en række uddannelser og 36 er forberedende til journalist- kunst og musik- design og politi-uddannelser (Højskolerne.dk i Hjertmitslev 2018). Det er netop blandingen af den kompetencegivende undervisning og dannelsesidealerne, der har gjort, at højskolerne er overlevet gennem tiden, mener Hans Henrik Hjertmitslev.

Teoretiske nedslagspunkter i analysen

Jeg har i problemfeltet og i det foregående afsnit om højskolens historie opridset de væsentligste artikler og bøger i krydsfeltet mellem journalistiske idealer og højskolens værdier. Sidstnævnte afsnit om højskolens spændingsfelter vil inddrages i analysen i forhold til at undersøge, hvordan journalistik ser ud på en højskole, samt hvilke overlap, der eventuelt findes mellem højskolens og journalistikkens værdier og idealer. I det følgende afsnit vil jeg beskrive og uddybe udvalgte teoretiske begreber, der yderligere vil danne rammen om min analyse. Udover begreber fra teorierne i problemfeltet vil jeg her inddrage en ny teoretiker - sociologen Michael Schudson - der beskriver, hvordan begrebet objektivitet har udviklet sig i USA gennem historien.

Objektivitetsbegrebet

De journalistiske idealer, der er nævnt i problemfeltet, bliver forsøgt opretholdt af særlige praksisser og metoder indenfor journalistikken - blandt andet objektivitet. Men hvad er objektivitet overhovedet for en størrelse? Og hvorfra stammer begrebet? Sociologen Michael Schudson beretter i artiklen *The objectivity norm in American journalism* om, hvordan begrebet i løbet af det 19. og 20. århundrede blev en integreret del af den journalistiske praksis i USA. Begrebet dækker på én gang over et moralsk ideal, en redigerings-praksis og et mønster i nyhedsstrømmen (Schudson 2001: 149). Bevægelsen væk fra partipressen, hvor journalister i høj grad var farvede af den platform, de skrev for, skete ikke med et trylleslag, men var et langt stræk, der for alvor kom til udtryk i 1923, idet foreningen The American Society of Newspaper Editors blev stiftet. Her var amerikanske avis-redaktører gået sammen om at etablere en række etiske principper for journalistikken, blandt andet; "principper om oprigtighed, sandhed, akkuratelse, upartiskhed - nyheder skulle være fri af enhver form for bias" (Pratte i Schudson 2001: 162). Der er mange teorier om årsagen til disse nye principper, og en af dem er, at redaktørerne, på grund af en ekspansion i antallet af nyhedsmedier, følte sig nødsaget til at lave nogle generelle 'regler' for deres ansatte (Schudson 2001: 162). Samtidig fungerede de nye principper som en rammesætning for gruppen af journalister, der kunne identificere sig med hinanden (Schudson 2001: 162). Begrebet objektivitet kom senere til Europa, hvor det er blevet en norm i den journalistiske praksis, hvilken i høj grad ses i mit materiale (Schudson 2001: 167). Jeg vil i analysen perspektivere elever og underviseres italesættelser af objektivitetsbegrebet i forhold til Schudsons pointer samt kort inddrage

artiklen *Hvad er fairness?* af medieforskerne Heidi Jøneh-Clausen og Lise Lyngbye fra 2007, hvor objektivitetsbegrebet diskuteres i en dansk kontekst. På baggrund af interviews med en række danske redaktører, konkluderer forskerne, at fairness næsten opfattes synonymt med tilstræbt objektivitet. Dog skriver de, at begrebet fairness er; “mere rummeligt og kan betragtes som et paraplybegreb, der dækker over klassiske dyder som neutralitet, balance, proportionssans og genrebevidsthed” (Clausen & Lyngbye 2007: 91).

Nordiske journaliststuderendes forventninger og oplevelser af faget

Som nævnt i problemfeltet har medieforskerne Jan Fredrik Hovden, Gunnar Nygren og Henrika Zilliacus-Tikkanen i bogen *Becoming a Journalist* fra 2016 samlet en række undersøgelser om nordiske journaliststuderende fra blandt andet Danmark, Sverige, Norge og Finland. Bogen, der er tiltænkt undervisere i journalistik, konkluderer blandt andet, at man kan argumentere for en nordisk model for undervisning i journalistik, idet der er en høj grad af ligheder mellem vores kultur, historie, samfundsopbygning og mediesystemer (Hovden et al 2016: 8). I dette speciale trækker jeg på udvalgte undersøgelser fra bogen, blandt andet kapitel 3, der handler om ensretning af journalisters værdier. Her beskriver mediesciologen Ida Willig, hvordan feltet er præget af få kampe om, hvad der giver anerkendelse. Disse refleksioner danner rammen om min diskussion. Derudover inddrager jeg kapitel 4 i bogen, der beskriver, hvordan nordiske studerende generelt er blevet meget ens i deres idealer og professionelle orientering (Hovden & Ottosen i Hovden et al 2016: 18). Kapitel 6 undersøger 100 svenske journaliststuderendes forhold til æstetik og narrativ journalistik. Forskerne, Antonia Wiklund og Gunilla Hultén, opsummerer, at æstetikken i høj grad opfattes som en af de vigtigste elementer i journalistikken (Hovden et al 2016: 19), hvilket ligeledes vil indgå som en perspektivering i min analyse. Yderligere vil jeg trække på kapitel 7 af medieforskerne Maria Bendix Olsen og Jannie Møller Hartley, der har undersøgt omkring 1.500 journaliststuderende fra Roskilde Universitet i forhold til, hvordan de opfatter relationen mellem online og printjournalistik. De slutter, at de danske studerende i perioden mellem 2005 og 2012, vægter print over onlineproduktioner og foretrækker nyhedsreporteren fremfor magasinjournalisten (Hovden et al 2016: 19).

Online- og print-journalistik

Aspektet omkring netjournalistik overfor print vil yderligere blive uddybet af Jannie Møller Hartley, der i sin bog *Nyheder på Internettet* fra 2012, beskriver, hvordan onlinejournalistikken stadig sidder fast i en underlegen 'lillebror-position' (Hartley 2012: 222-223). Dette mener hun bunder i, at netmedier traditionelt set har været distribuerende fremfor producerende (ulig print, der er producerende). Hartley trækker på den franske sociolog Pierre Bourdieu, når hun forklarer, at netjournalistikken ikke kan opbygge 'symbolsk kapital', dvs. anerkendelse, men kun tildele den til andre medier gennem citathistorier (Hartley 2012: 222-223), hvilket jeg vil forklare yderligere senere i dette teoraifsnit. Ikke bare hierarkierne mellem medieplatformene er en faktor i Hartley's teori. Også journalisternes ændrede arbejdsbetingelser bliver taget i betragtning, hvor flere udtrykker et stigende pres grundet de nye krav til hurtighed (Finnemann i Hartley 2012: 135), hvilket også vil være et centralt perspektiv i min analyse.

Journalistik i et feltperspektiv

Som jeg tidligere har skrevet, vil jeg benytte mediesociolog Ida Willig's gennemgang af, hvilken type journalistik, der gennem historien har høstet mest anerkendelse og priser samt hendes antagelser om ensretning i det journalistiske felt (jf. problemfelt). Det er her vigtigt at nævne, at Willig's afhandling bygger på en Bourdieusk' analyseramme, hvor journalistik forstås som værende en del af feltet for kulturel produktion, hvor der produceres 'varer' såsom kunst, videnskab og journalistik (Bourdieu i Willig 2011: 103). Disse kulturelle produktioner er hele tiden i gang med at italesætte og derved definere og hierarkisere det sociale rum (Willig 2011: 103, 104). Felterne for kulturel produktion har deres egne principper, hvilket betyder, at aktørerne i feltet kæmper en kamp om, hvad der fortjener anerkendelse og hvilke kategoriseringer af det sociale rum, der er legitime (Bourdieu i Willig 2011: 104). Eksempelvis eksisterer der en kamp mellem det økonomiske felt, dvs. markedets krav til, hvilken form for journalistik, der giver indtjening, og så den kulturelle kapital, der er defineret af interne principper for, hvad der er den ideelle eller 'gode' journalistik (Bourdieu og Slaatta i Willig 2011: 105). Hvem der anerkendes som dominerende eller succesfulde på et felt, handler altså om, hvilken form for kapital, der 'vinder' - den økonomiske eller den kulturelle. Når en kapital bliver anerkendt på feltet, får det en såkaldt 'symbolsk kapital' eller værdi (Bourdieu i Willig 2011: 106). Willig beskriver gennem Bourdieu det paradoksale i, at

journalistikken på én og samme tid er underlagt det økonomiske felt, men samtidig også udøver en slags tvang over andre felter, idet journalister har “defacto-monopol på redskaberne for storproduktion og massespredning af information (...)” (Bourdieu i Willig: 105) og derved en særlig magt til at skabe forskellige diskurser i samfundet. I Willigs model 6. over, hvordan journalistikkens kapitaler er fordelt, beskriver hun, hvordan der i den ‘autonome’ ende af akse (den kulturelle kapital) findes feltet for nicheproduktion, og i den ‘heteronome’ del af akse (økonomisk kapital) findes feltet for masseproduktion. Det er i sidstnævnte, at størstedelen af det journalistiske felt er placeret (Willig 2011: 108). Dette taler ind i nogle tendenser eller ‘poler’ som Willig kalder dem, nemlig den konserverende overfor den transformerende. Førstnævnte konserverende pol repræsenterer de heteronome, økonomiske kræfter og logikker, hvorimod den transformerende er kendetegnet ved nye generationer af journalister, der kan gøre op med eksisterende strukturer og logikker på feltet (Willig 2011: 110). Willig stiller spørgsmålstegn til, hvilken pol, der vil dominere i fremtiden, hvilket jeg ønsker at tage op i min diskussion. Begreberne om kapitaler og den heteronome og autonome pol vil ligeledes indgå, hvor det giver mening i løbet af analysen. Det er herudover vigtigt at påpege, at både Willig, Hovden et al og Hartley anvender Bourdieu som analyseramme, hvilket man kan argumentere for binder teorierne sammen og giver sammenhæng til specialet.

Videnskabsteori

Dette speciale har en socialkonstruktionistisk tilgang til analysen af data, hvilket blandt andet betyder, at jeg ikke leder efter en enkelt sandhed om, hvilken forståelse af god journalistik, der hersker på de tre udvalgte højskoler. Socialkonstruktionisme forudsætter, at virkelighed er noget, der konstrueres mellem mennesker via samtalen (Burr 2015: 9). Derfor leder jeg ikke efter fastlåste journalistiske idealer, som jeg kan observere og nedskrive som de evigtgyldige sande idealer på journalistlinjerne på de respektive højskoler. Disse forhandles og er i konstant forandring alt efter, hvilke elever og undervisere, der er på holdene, hvilken tidsperiode vi befinder os i og meget andet (Burr 2015: 4). I stedet leder jeg efter viden om, hvordan elever og undervisere italesætter, hvad der er god journalistik i den specifikke periode, hvor jeg observerer. Sagt med andre ord benytter jeg ikke en realistisk ontologi, hvor fænomener er opfattet som værende statiske og målbare, men i stedet en konstruktivistisk ontologi, hvor fænomener anses som afhængige af konteksten og dynamiske (Egholm 2014:

25-28). Når vi taler sammen, giver vi hele tiden hinanden et vist mulighedsrum for at respondere. Denne proces er knyttet til magtrelationer, hvorfor det er interessant at analysere det sagte i en socialkonstruktionistisk analyse. Sproget skaber nemlig vores forståelser af virkeligheden omkring os, og hvad der er normen (Burr 2015: 5). Netop normerne for, hvad der opfattes som god journalistik, er min interesse i denne undersøgelse og kan belyses via en socialkonstruktionistisk ramme (Burr 2015: 2, 3). Jeg har forsøgt at gå til feltet uden en alt for låst problemstilling i baghovedet, dvs. jeg lader empirien styre mit fokus, hvilket kendetegner den eksplorative tilgang. Dog er jeg ikke taget afsted med et tomt hoved, men har læst relevant litteratur om journalistiske idealer og andre faktorer, der præger feltet i dag. Jeg anvender altså en abduktiv tilgang, hvor jeg veksler mellem at dykke ned i empirien og udlede kategorier herfra og samtidig perspektiverer jeg mine fund med resultater fra andre relevante undersøgelser (Egholm 2014: 31). Jeg arbejder desuden kvalitativt i dette speciale, idet jeg er interesseret i at få viden om menneskers interaktion og opfattelser af fænomener - i dette tilfælde journalistik på højskoler (Brinkmann 2015: 463).

Metode

I dette afsnit vil jeg redegøre for mine valgte metoder, nemlig hovedsageligt observation og supplerende interviews. Derudover vil afsnittet blandt andet belyse valg af empiri, kvalitetssikring og analysestrategi.

Deltagerobservation

For at kunne opnå viden om, hvilken forståelse af god journalistik, der hersker på højskoler i Danmark, har jeg valgt at lave deltagerobservation på tre udvalgte højskoler. Denne metode giver mig indsigt i elever og underviseres livsverden og commonsenseforståelser, idet de taler om journalistik på en særlig måde (Kristiansen & Krogstrup 2015: 13). Sproget og informanternes italesættelser er altså udgangspunktet for min analyse og mit empiriske grundlag. Observation som metode kan desuden give indsigt i, hvordan elever og lærere agerer i undervisningssituationen, mere præcist, hvordan de forhandler om, hvad der bør betragtes som god eller mindre god journalistik. I modsætning til interview, hvor informanterne beretter, hvad de mener, at de gør (og måske ofte, hvad man *bør* gøre), får man gennem observation viden om, hvordan informanterne rent *faktisk* agerer i praksis. Det lyder

måske nemt at sætte sig og observere samtaler i undervisningen på udvalgte højskoler, men der er en del teoretiske overvejelser, man bør gøre sig før en observation, hvilket jeg i det følgende afsnit vil beskrive.

Først er det væsentligt at slå fast, at der ikke findes nogen eksakt definition på deltagende observation. Metoden kan forstås på forskellige måder alt efter, hvem der praktiserer den og med hvilket formål (Kristiansen & Krogstrup 2015: 10). Medieforskerne, Kristiansen og Krogstrup, læner sig op af professorer- og uddannelsesforskerne Taylor og Bogdans beskrivelse af observation som en intens interaktion mellem forskeren og de observerede subjekter, der kigges på i et, for subjekterne, vant miljø (Taylor & Bogdan i Kristiansen & Krogstrup 2015: 10). I mit tilfælde er de observerede subjekter - undervisere og elever - i et miljø de selv har valgt (højskolen), men eleverne er netop startet, så hvorvidt man kan karakterisere miljøet som vant, er mere usikkert. Dog er det centrale i min undersøgelse, at jeg kigger på elever og undervisere i et afgrænset felt (højskoler), hvor de alle er i en bestemt kontekst (undervisning i journalistik). Det deltagende aspekt af observation som metode, handler om, hvorvidt man opfatter sig selv som en flue på væggen, der kan sidde ubemærket hen og få adgang til 'ren' viden på et felt eller, om man ser sin rolle som en, der potentielt kan påvirke deltageres (i mit tilfælde elever og underviseres) handlinger og udsigelser. Disse to forskellige forståelser har bund i divergerende videnskabsteoretiske retninger. Den førstnævnte fluen-på-væggen-position taler ind i en positivistisk forståelse, hvori det forudsættes, at der findes sand og målbar viden, som en forsker kan udlede. Sidstnævnte position har en mere fænomenologisk eller socialkonstruktionistisk tilgang, idet der ikke søges efter en sand virkelighed, men i stedet deltageres *opfattelser* af virkeligheden (Kristiansen & Krogstrup 2015: 13, 14, 17). På et mere praktisk plan betyder det også, at forskeren må interagere med deltagerne, eksempelvis i form af small-talk undervejs, hjælp til opgaver og lign. Det er denne deltagende rolle, jeg indtager i min undersøgelse.

Interviews og tekstanalyse

Undervejs i observationerne har jeg udført små løse interviews med elever og undervisere. Her har jeg eksempelvis spurgt ind til, hvorfor eleverne har valgt et højskoleophold med journalistik og deres baggrund generelt. Disse interviews fungerer som en del af min primære empiri, der er data fra observationerne på de tre højskoler. Derudover inddrager jeg relevant

undervisningsmateriale, eksempelvis i form af undervisernes slides, uddelte opgaver, videoklip samt højskolernes hjemmeside-beskrivelser. Slutteligt har flere af undervisningsdagene inkluderet besøg på forskellige redaktioner, hvilke på samme måde vil indgå som en del af empirien.

Min påvirkning af feltet

Som før nævnt, påvirker jeg det sociale rum, jeg undersøger ved min tilstedeværelse i og med, at elever og undervisere måske agerer på en anden måde, end hvis jeg ikke havde været der. Jeg bliver altså medskaber af den konstruerede virkelighed, der italesættes i undervisningen på de udvalgte højskoler (Kristiansen & Krogsstrup 2015: 10). Det mærkede jeg konkret i mine observationer, idet underviserne inddrog mig, som en slags ekspert i medier eller som dommer over elevernes arbejde (Bilag 5: 2, 10). Derudover blev jeg også nogle steder positioneret som en elev, der også skulle deltage med personlige nyhedsvaner og lignende (Bilag 1: 2). For en observatør handler det om at finde en balance mellem nærhed og distance i feltet (Kristiansen & Krogsstrup 2015: 69, 70). Denne balance forsøgte jeg at opnå ved at eksperimentere. Jeg har både siddet med om bordet med eleverne i undervisningen og andre gange været en afsides betragter, der sad ved mit eget bord. Sidste metode virkede bedst for mig, idet jeg ikke behøvede at tænke så meget over min egen ageren og elevernes tanker, når jeg nedfældede noter osv. Derudover har jeg forsøgt at få en god relation til eleverne ved at virke imødekommende og ved at small-talke med dem i pauserne. Dette håber jeg har virket tillidsopbyggende, hvilket litteraturen betoner som meget vigtigt for en vellykket observation (Taylor & Bogdan 2016: 60). Man bør som forsker i udgangspunktet ikke selv være en del af det felt, man beskriver (Kristiansen og Krogsstrup 2015: 69, 70) og jeg har da heller ikke min daglige gang på højskoler. Dog har jeg tidligere (i 2017) været elev på JH Højskole's dokumentarfilms-linje, som er en af højskolerne i denne undersøgelse. Dette har hjulpet mig i forhold til at få adgang til at observere (jf. afsnit om valg af empiri), men har samtidig også nogle potentielle farer knyttet til sig. Jeg er præget af en bestemt forståelse af denne højskole og underviserne her, som kan være med til at forme mit blik på empirien. Derudover er det min drøm engang at blive underviser i netop journalistik på en højskole, hvorfor en bekymring om, hvorvidt en hård kritik af undervisningen her kunne sprede dårlige rygter om mig i forbindelse med et eventuelt fremtidigt job, kunne påvirke min væren i feltet. Dog er alle informanterne i specialet gjort anonyme, hvilket gør, at jeg lettere

kan udføre min kritiske rolle i felten. Min position som journaliststuderende med både praktisk og teoretisk erfaring påvirker også min væren i feltet. Som tidligere eksemplificeret, opfatter nogle undervisere mig som en ekspert qua min tilknytning til faget. Samtidig opfatter jeg sandsynligvis også italesættelsen og vægtningen af journalistiske idealer, anderledes end en forsker, der ikke selv er indrullet i faget på samme måde. Dog er det værd at understrege, at vi alle er formet af en række forforståelser om verden omkring os. Derfor er det væsentligste i en videnskabelig undersøgelse, at man er bevidst om disse forståelser, og hvordan det eventuelt kan præge ens analyse og blik på empirien (Brinkmann 2015: 478). Derudover har jeg taget en række metodiske forholdsregler i forhold til at sikre validiteten og transparensen i dette speciale, som jeg vil uddybe i følgende afsnit.

Kvalitetssikring

I forbindelse med en undersøgelse, er der en række etiske overvejelser (på mikro og makro-niveau), man som forsker bør gøre sig før og undervejs i sit arbejde (Brinkmann, 2015: 474). På det praktiske plan (mikro) har jeg, som nævnt, eksempelvis valgt at anonymisere højskolernes elever og undervisere i dette speciale med dæknavne, så de derved er beskyttet mod eventuelle negative eftervirkninger (Taylor & Bogdan 2016: 60). Jeg har valgt at lade højskolerne være navngivende efter aftale med undervisere og elever, idet jeg laver en værdikodning (jf. afsnit om model over højskolernes værdier) for forskellige højskoler i landet, hvilken kan være relevant for senere forskning, hvor man kan få glæde af kataloget over højskoler med journalistlinjer i Danmark. Selvom jeg har gjort mig nogle refleksioner i forhold til at beskytte kilderne i dette speciale, har jeg en række fejlkilder ved min metode, der især handler om mine feltnoter, der ikke er én til én, hvad der er blevet sagt i situationen. Der foregår nemlig allerede i mine noter fra felten, en fortolkning og udvælgelse af det sagte, der garanteret ville have set anderledes ud, hvis det var en anden studerende, der havde observeret samme steder (Becker i Taylor & Bogdan 2016: 32). Årsagen til, at jeg alligevel har valgt at basere min undersøgelse på sådanne feltnoter, er, at jeg ikke ønsker at lave en dybdegående tekstnær analyse, hvor jeg fokuserer på pausering og lign. I stedet er mit fokus på essensen og indholdet af det sagte.

På det mere overordnede plan er jeg bevidst om undersøgelsens mål og begrænsninger (Brinkmann, 2015: 468). Målet med denne undersøgelse er ikke at generalisere, hvilke

idealer, der findes på de udvalgte tre højskoler til resten af højskolerne i Danmark. Jeg kan 'kun' sige noget, om de enkelte højskolars italesættelser af journalistiske idealer og værdier på i det specifikke tidsrum, jeg har observeret. Idealerne ser muligvis helt anderledes ud på andre hold, med andre undervisere på andre tidspunkter. Dog er mit fokus på også på undervisernes præsentation af journalistik og de tilhørende idealer, hvilket man kan forestille sig ikke ændrer sig særlig ofte, da det er udtryk for en ideologisk og praktisk funderet grundtanke hos flere af undviserne. Derudover forsøger jeg også at kvalificere mine observationer med viden fra andre større studier, hvor samme eller divergerende fund om undervisere og studerendes journalistiske idealer er undersøgt og derved kan være med til at perspektivere mine. Læsning af relevant litteratur på emnet (Willig, Hovden et al, Thingvad mm.) har desuden dannet basis for nogle brede forskningsspørgsmål, der har hjulpet mit fokus under observationerne. Dog har jeg forsøgt at holde mig meget åben overfor empirien og skabe mine egne kategorier baseret herpå.

Ydermere er mit fokus ikke på at vurdere, om de italesatte og praktiserede idealer på de tre højskoler er 'gode' eller 'dårlige'. Denne undersøgelse søger at være åben overfor empirien og forsøge at lukke et hul i vores viden om værdier og idealer i undervisningen på journalistlinjer på højskoler i Danmark.

Valg af empiri

Jeg har valgt at observere på tre højskoler på Sjælland, nemlig; Vallekilde Højskole (VH), Johan Borups Højskole (JH) og Krogerup Højskole (KH). I dette afsnit vil jeg argumentere for valg af empiri, beskrive forskelle og ligheder mellem holdene på journalistlinjerne samt reflektere over højskolen som genstandsfelt.

Der findes, som nævnt i problemfeltet, mange højskoler i Danmark, der tilbyder undervisning i journalistik. En søgning på højskolernes hjemmeside viser, at 34 højskoler 'hitter' på søgeordet journalistik. Da det ville være for tidskrævende at lave deltagerobservation på alle disse højskoler, har jeg, via rådgivning fra Højskolernes Hus, præciseret søgeordene til at omfatte "journalistik" og "forberedende til journalistik og andre medieskoler", idet jeg forestiller mig, at disse søgeord dækker over højskoler med en mere uddybende undervisning i journalistik, end dem, der blot har få ugers valgfag eller lign. 20 højskoler hittede på denne

søgning og efter en gennemgang af disse hjemmeside-beskrivelser, blev antallet skåret ned til 14 højskoler. Seks højskoler blev altså sorteret fra, hvilket skyldes, at disse, trods søgekriterierne, ikke nævnte journalistik på hjemmesiden.

Jeg valgte herefter at kontakte de tre førnævnte højskoler (VH, JH og KH), idet de lå i en overskuelig afstand fra min bopæl i København, og fordi, jeg blev nødt til at handle hurtigt, for at være tilstede i undervisningen i de første dage, hvor jeg havde en forventning om, at faget og værdierne især blev udtalte. Årsagen til, at det blev tre højskoler og eksempelvis ikke alle 14, handler om, at jeg ønsker at kunne lave en grundig analyse af mine data, hvorfor tre højskoler forekom mig overskueligt til formålet.

Model over højskolernes værdier

For at få overblik over værdierne på samtlige 14 højskoler med journalistlinjer, har jeg dog efterfølgende lavet en grov kodning af deres hjemmeside-beskrivelser med inspiration i de tre journalistroller beskrevet af journalistik-professorerne, David Weaver og Cleve Wilhoit:

- 1) The Disseminator: Den neutrale og passive reporter (på dansk) forstår den ideelle journalistik, som noget, der leverer korrekt og valid information til borgerne, så hurtigt som muligt. Heri ligger også et ideal om at være dagsordenssættende samt at gøre befolkningen i stand til at træffe oplyste valg og deltage aktivt i demokratiet.
- 2) The Interpreter: Den fortolkende reporter (på dansk) er analytisk og har et ideal om at diskutere og udfordre vedtagne holdninger i samfundet. Det kunne eksempelvis være i forhold til internationale problematikker og regeringspolitik.
- 3) The Adversary: Den aktivt deltagende reporter (på dansk) opfatter sig selv som den 4. statsmagt, der agerer vagthund for magthaverne i samfundet.

(Weaver & Wilhoit i Thingvad 2015).

Jeg har inddelt højskolerne i en model alt efter, i hvor høj grad deres beskrivelser fra hjemmesiden, i min optik, placerede dem som værende neutrale og passive (The Disseminator), fortolkende og normbrydende (The Interpreter) eller aktivt deltagende vagthund (The Adversary). Eksempelvis blev højskoler, der på hjemmesiden beskrev sig selv med ord som ”demokrati”, ”uacceptabelt”, ”minoriteter”, ”beslutningstagere”, ”magt” og ”samfund” inddelt i kassen kaldet ‘Aktiv’ i Model 1. Mere passive beskrivelser såsom

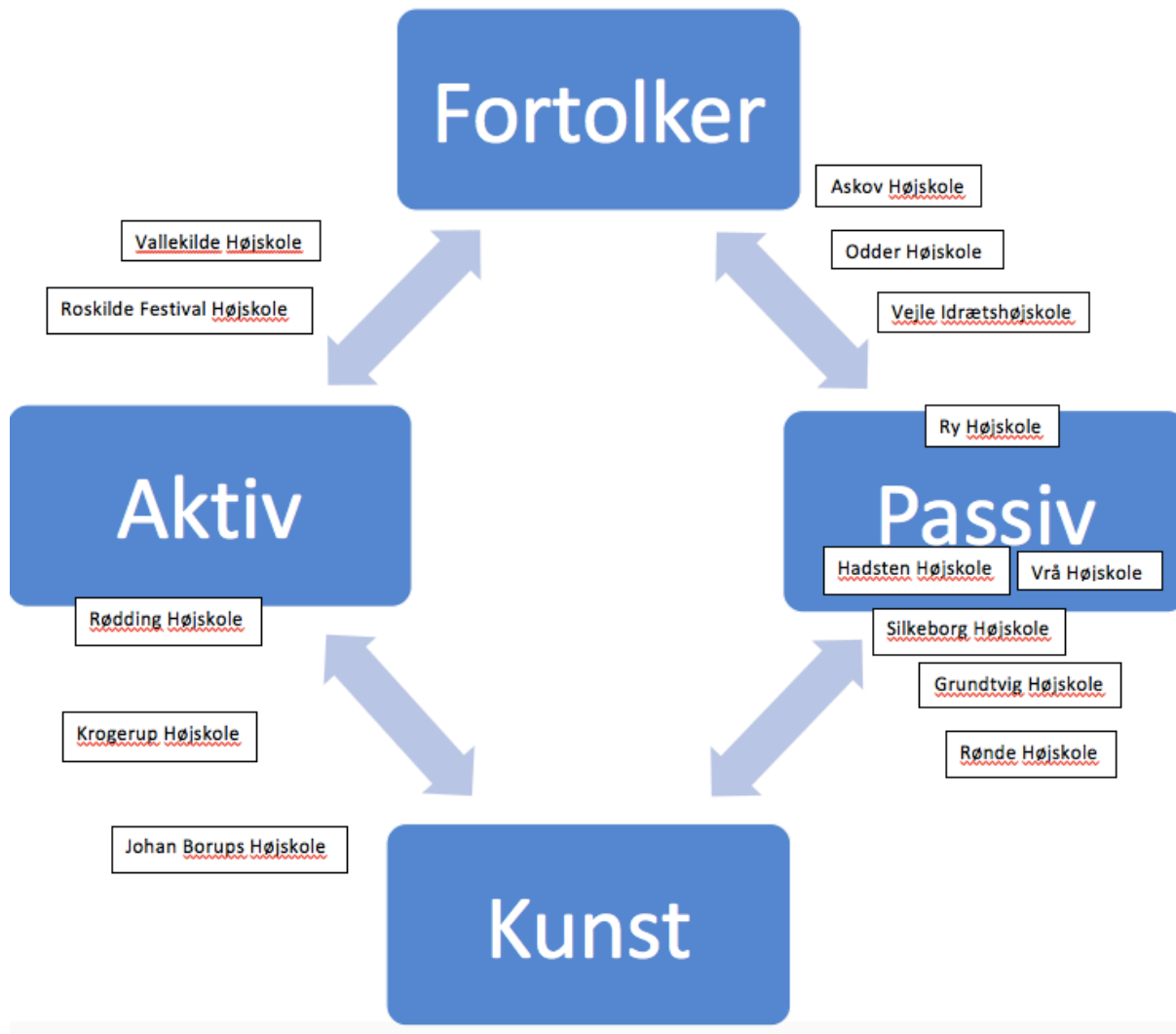
“skrivemetoder”, “reportage”, “interview”, “undervisning”, “praktisk”, “håndværk”, “sprog”, “genre” og “forstå” kendetegner kassen ‘Passiv’ og ord som ”fortolke”, ”analysere”, “undersøge”, “spørgsmål”, “formidle”, “konstruktiv”, “debat”, “viden”, “virkelighed” og “undre” har jeg sat under kassen ‘Fortolker’. Derudover har jeg tilføjet en fjerde pol, nemlig ‘Kunst’, idet jeg har en formodning om, at flere journalistspirer ser journalistik som en kunstnerisk, fortællende og kreativ proces, hvorfor dette også kunne gøre sig gældende for højskoleelever (måske) på vej til at blive journalister. Denne forforståelse bygger jeg på mine egne erfaringer som studerende samt på konklusioner fra relevant litteratur (Hovden et al 2016: 19, 53 og Cramerotti 2009: 83). For at blive placeret i eller omkring kassen ‘Kunst’ har højskolerne brugt ord som ”kunst”, “horisontudvidende”, “kreativitet”, “forfatter” og “nyskabende”. Det er væsentligt at pointere, at højskolerne ikke placerer sig indenfor én rolle alene, men i krydsfelter mellem flere roller, hvilket jeg har forsøgt at vise i modellen. I nedenstående skema viser jeg eksempler på, hvad højskolerne har skrevet om sig selv på deres hjemmeside, og hvordan jeg har placeret dem i og imellem kasserne beskrevet ovenfor (Aktiv, Passiv, Fortolker, Kunst).

Vallekilde Højskole	Vil; “undersøge verden og stille <i>spørgsmål</i> ved noget af det, vi tager for givet, det, der <i>ikke er i orden</i> og det, vi ikke forstår.”	Fortolker og Aktiv
Roskilde Festival Højskole	“ <i>Viden</i> om nationale og globale samfundsforhold gør dig undervejs i stand til at producere og formidle reflekterede og væsentlige fortællinger med afsæt i temaer som <i>demokrati</i> , retfærdighed, ulighed, globalisering, klima, bæredygtighed og <i>minoriteter</i> .”	Fortolker og Aktiv
Rødning Højskole	“Medier har <i>magt</i> og indflydelse til at sætte en dagsorden – ja, til at ændre hele <i>samfund</i> . Journalistik kan være banal, ligegyldig sladder, men kan også stille kritiske og afgørende spørgsmål til samfundets <i>beslutningstagere</i> .”	Aktiv
Krogerup Højskole	“Journalistik er et filter mellem <i>virkeligheden</i> og befolkningens opfattelse af virkeligheden. Journalistik er afgørende for, hvilken retning <i>samfundet</i> udvikler sig i.” Derudover; “træner vi dig også i at tænke nyt; i at blive de unge, nye og banebrydende journalister, der <i>sprænger rammerne</i> og ikke bare gentager sidste generation af journalisters måde at gøre tingene på.”	Aktiv og Kunst
Johan Borups Højskole	“På journalistlinjen betragter vi journalistik ud fra den bredest mulige definition. Det er både en proces og et produkt. Det er håndværk, og det er <i>kunst</i> . Det er samfundsforhold, <i>samfundsanalyse</i> og samfundskritik – og det er konstruktivt, aktivistisk og <i>horisontudvidende</i> .”	Kunst og Fortolker

Askov Højskole	“Undervisningen på Journalistlinjen udvikler den kritiske sans, nysgerrigheden og evnen til at <i>undre</i> dig. Du kommer gennem den journalistiske proces – fra ideudvikling, interview, observation, skriveproces. Fra indsamling over <i>analyse til formidling</i> .”	Fortolker
Odder Højskole	“Her kan du gå i dybden med journalistikken og få et indgående indblik i forskellige journalistiske discipliner som <i>reportage, interviews og skrivemetoder</i> (...) Vi læser, ser og hører danske og internationale medier, og vi blander os gerne selv i <i>debatten</i> ”	Passiv og Fortolker
Vejle Idræthøjskole	“Din undervisning på journalistlinjen er sammensat af <i>teoretisk undervisning og praktiske forløb</i> , hvor du arbejder med journalistisk <i>formidling</i> af begivenheder inden for eksempelvis sport og idræt“	Passiv og Fortolker
Ry Højskole	“Her kan du fordybe dig i <i>sproget</i> og dets virkemidler, debattere samfundets udformning og udvikling, eller tage del i fælles undersøgelser af livets små og store spørgsmål.”	Passiv
Hadsten Højskole	“Undervisningen veksler mellem <i>teoretiske oplæg og masser af praktisk træning</i> . Du lærer alle de journalistiske <i>genrer</i> at kende, og kommer således til at skrive alt fra nyhedsartikler og referater og klummer og kreative tekster”	Passiv
Vrå Højskole	Vælger du at arbejde med journalistik, lærer du: <i>Researchteknik</i> : Klæd dig selv ordentligt på, inden en opgave, <i>Interviewteknik</i> : Stil de rigtige hv-spørgsmål, At forbedre din <i>skrive-teknik</i> : grammatiske øvelser, sætningsopbygning, Forskellige journalistiske <i>genrer</i> : Nyhed, reportage, portræt”	Passiv
Silkeborg Højskole	“Vi skal arbejde journalistisk med de forskellige <i>genrer</i> , lære af hinanden og det gode eksempel, og så øve os. Virkelig øve os, så vi bliver bedre og bedre til at formidle det væsentlige.”	Passiv
Grundtvig Højskole	“Undervisningen består af oplæg, diskussioner og ikke mindst opgaver, hvor du skal bruge din <i>kreativitet</i> og lære at arbejde som en journalist med idéudvikling, <i>skriveproces</i> og efterkritik.”	Passiv og Kunst
Rønde Højskole	“Måske vil du bare gerne være bedre til at <i>forstå</i> den måde, medieuniverset fungerer på. (...) Der også plads til dig, hvis du ikke drømmer om at blive journalist, men i stedet bare vil være en dygtigere formidler. Vi har mange elever, som gerne vil læse statskundskab, være <i>forfattere</i> eller politikere eller andre discipliner!”	Passiv og Kunst

Den overfladiske kortlægning af højskolernes formodede værdier viser, at de tre højskoler, hvor jeg har lavet observation, placerer sig i den aktive ende af skalaen, hvor journalistik blandt andet beskrives som noget, der skal holde magthaverne i skak. To af de valgte højskoler, KH og JH, kan man argumentere for ligger i spændet mellem den aktive rolle og

journalistik som kunst, og den sidste, VH, mellem den aktive og fortolkende rolle (Model 1). Selvom de fleste højskoler placerer sig i det passive, fortolkende spænd, har jeg altså valgt at fokusere på højskoler med mere brede og aktive beskrivelser af sig selv. Mit håb er, at disse højskoler er mere eksplicite omkring de journalistiske idealer, end højskoler med mere passive beskrivelser af journalistikkens rolle. Modellen vil desuden fungere som et redskab for analysen, hvor jeg kan relatere empirien i forhold til de fire poler og krydsfelterne herimellem.

Model 1.

Fremgangsmåde i felten

Jeg har observeret på JH Højskole i tre dage, hvilket svarer til en gennemsnitlig uge på journalistlinjen her. Derudover har jeg observeret på VH og KH Højskole i én dag hver. Tidsrammen for observationerne har altså varieret, hvorfor min indsigt i, hvordan

undervisningen foregår er størst på JH Højskole (se bilag 1-5 for nærmere beskrivelser af tidsrammen). Dog fandt jeg det væsentligt at tage et lidt bredere udsnit af højskoler i Danmark for at kunne drage nogle paralleller og se ligheder og forskelle på tværs af flere højskoler. Min aftale med de tre højskoler var fra starten åben, sådan så jeg i princippet kunne følge undervisningen, så længe jeg ville. Jeg kontaktede underviserne på journalistlinjen på de tre højskoler med en meget bred formulering af, hvad jeg ville, og fik hurtigt adgang til at observere af disse gatekeepere på feltet (Becker, Burgess i Taylor & Bogdan, 1998: 29). Jeg er gået til observationerne med et princip om at blive der indtil, jeg kunne se mønstre og gentagelser - det såkaldte mæthedsprincip (Kvale 1997: 109). Det er vigtigt at understrege, at tiden i feltet er meget energikrævende, og at for mange feltnoter og materiale ikke er garanti for en god analyse (Taylor & Bogdan 2016: 61). Derudover måtte jeg lave en afgrænsning i forhold til, hvilken periode jeg ville følge elever og undervisere i. Jeg valgte at observere de tre højskoler i fagets opstart, dvs., at det var elevernes første introduktion til journalistik på højskolerne. Intro-dagene bidrog med oplagte snakke om, hvad journalistikken kan og bør, som er grundlaget for dette speciale. Antallet af elever på de tre journalistlinjer, varierede fra syv studerende på JH Højskole til 14 elever på VH- og 11 på KH- Højskole (Bilag 1, 4 og 5). Der var en klar overvægt af piger på VH- og KH Højskole med henholdsvis tre og to drenge i klasserne. På JH Højskole var fire ud af syv elever dog drenge. Derudover er JH Højskole en nordisk højskole med både danskere svenskere og nordmænd, hvilket jeg, dog ikke vil gå dybere ind i (jf. afgrænsning). Yderligere er det værd at nævne, at eleverne på JH var på to ekskursioner i løbet af de tre dage, jeg fulgte holdet. Den første var til Christiansborg, hvor eleverne blev vist rundt og var på besøg hos det politiske medie Altinget, hvor de talte med to journalister, som i analysen vil optræde som Michael og Kjartan. Derudover var de i DR-byen til en rundvisning, hvor de blev guidet af en journalist, der i dette speciale kaldes Tine.

Feltnoter

Når man er i felten, er der forskellige tilgange til at erhverve sig data. Nogle observatører filmer, andre lyd-optager, og andre igen gør som jeg - tager feltnoter. Den systematiske indsamling af data og behandlingen af dem efterfølgende, er den vigtigste forskel på en såkaldt 'hverdagsobservatør' (det kunne være en lærer) og en forsker-observatør (Taylor & Bogdan i Kristiansen & Krogstrup 2015: 10). Jeg har taget feltnoter i hånden undervejs i mine observationer og forsøgt at gøre dem så grundige som muligt, hvilket giver basis for en

mere detaljerig analyse (Taylor & Bogdan 2016: 81, 82, 91). Mere præcist har jeg skrevet hele sætninger ned, så godt som det var muligt for mig at huske dem og derudover noteret de mere overordnede omstændigheder for undervisningen såsom dato, underviserens navn, antal elever, deres kønsfordeling osv. i toppen af mine bilag (Taylor & Bogdan 2016: 86). Jeg har yderligere lavet tydelige skel mellem deskriptive beskrivelser af, hvad elever og undervisere siger og mine egne refleksioner, som det anbefales i litteraturen (Taylor & Bogdan 2016: 87). Udsagn er markeret med et navn, eksempelvis Johan: XXX, og mine egne refleksioner og begyndende analyser er mærket med pile; --> . Jeg valgte at skrive feltnoter i hånden for ikke at skille mig ud i fra eleverne i undervisningen, der ligeledes skrev noter i hånden. Dog har jeg optaget undervisningen med diktafon for at kunne faktatjekke korrektheden af informanternes udsagn, hvis det er nødvendigt.

Højskolen som genstandsfelt

I de foregående afsnit har jeg beskrevet flere praktiske foranstaltninger i forbindelse med mit feltarbejde, og i det følgende vil jeg forsøge at reflektere over højskolen som en særlig 'setting', der adskiller sig fra almindelige uddannelser og frivillige kurser. Højskolen er nemlig en institution, der har nogle særlige begreber og værdier knyttet til sig, såsom 'oplysning', 'dannelse' og 'højskoletanken' eller ånden, som det også er beskrevet af Hjermitsev og Rahbek i problemfeltet. På samme måde er de, som vælger et højskoleophold, et særligt segment, der måske selv er tilbøjelige til at dele disse værdier. Man kan forestille sig, at elever på højskoler er børn af middelklasse forældre, som har en indkomst, der gør det muligt at sende deres børn på højskoler. Dette præger naturligt den måde eleverne agerer på, når de indtræder i det sociale felt, som højskolen udgør. Samtidig påvirker det også den måde, eleverne taler om journalistik med deres undervisere på. For når vi som mennesker skal socialiseres ind i en institution forsøger vi at afkode stedets værdier, normer og praksis, så vi kan passe ind (Gravengaard & Rimestad 2015: 58). Derfor er vi måske mere tilbøjelige til at sige det, som vi tror, der bliver forventet af os, hvilket kan influere på elevernes italesættelser af de journalistiske idealer og værdier. De meget højtragende idealer for journalistikken kan derfor være mere udtalte, fordi eleverne tror, at det er det, der giver anerkendelse og respekt på feltet, og måske også fordi de er dem, de kender hjemmefra. Dog foregår socialiseringen som en gensidig forhandling, hvilket betyder, at eleverne ikke behøver at acceptere alt det, som underviserne fortæller dem og udlægger som 'rigtig'

journalistik (Gravngaard & Rimestad 2015: 62, 63). Ifølge medieforskerne Gitte Gravngaard og Lene Rimestad foregår socialiseringen til det journalistiske felt gennem fire faser nemlig;

1. Pre-encounter phase (valg af organisation, ansøgning og rekruttering)
2. Encounter phase (mødet med organisationen)
3. Adaption phase (at blive en del af kulturen)
4. Leaving the organisation (afsked med organisationen)

(Gravngaard & Rimestad 2015: 65).

Denne proces foregår både, når journaliststuderende skal vælge uddannelse i første omgang, og igen som en dobbeltsocialisering, når de studerende skal i praktik, mener de. Jeg vil dog, som tidligere beskrevet, argumentere for, at højskolerne også bør betragtes som en del socialiseringen ind til faget journalistik.

Analyse af data - sådan gør jeg

I ovenstående metodeafsnit har jeg gjort rede for min egen væren i felten, den praktiske fremgangsmåde samt beskrevet empirien i forhold til antal højskoler, kønsfordeling, nationaliteter, ekskursioner og lignende. Jeg har derudover reflekteret over højskolen som genstandsfelt, og hvordan denne sociale arena påvirker, hvilke forestillinger om journalistik, der bliver dyrket af elever og undervisere. I det følgende afsnit vil jeg beskrive, hvordan jeg behandler data fra mine observationer.

Efter mine dage i felten har jeg forsøgt at finde gentagelser og mønstre i min empiri, som bidrager til at besvare min problemformulering. Jeg gennemgik mine noter og fandt frem til følgende temaer - her formuleret som spørgsmål:

- Hvad er den journalistiske praksis ifølge elever og undervisere på de udvalgte højskoler?
- Hvad er journalistisk identitet?
- Hvordan gøres journalistik på en højskole?
- Hvad er de journalistiske forbilleder?
- Hvad er journalistikkens samfundsrolle og ansvar?
- Hvordan ser fremtidens journalistik ud?

- Hvad er god og mindre god journalistik?

Efter min kategorisering af materialet i forhold til ovennævnte temaer, har jeg farvekodet mine noter sådan, at de steder, hvor elever og undervisere talte om 'journalistisk identitet' blev markeret med pink, samtaler om 'journalistikkens samfundsrolle og ansvar' blev farvet blå osv. Dette bidrog til et overblik over materialet og opfordrede samtidig til, at jeg kom ned i materien af empirien. Det er væsentligt at pointere, at jeg har ladet empirien tale, dvs., at jeg først forsøgte at lægge mit teoretiske udgangspunkt lidt på hylden for at se på, hvilke temaer, der blev tydelige i empirien. Dog anlægger jeg, som tidligere nævnt, en abduktiv tilgang i dette speciale, hvilket betyder, at jeg har vekslet mellem at se på empirien og min teori, hvorfor udvælgelsen af temaer er et samspil mellem disse to enheder (Egholm 2014: 31). På samme måde er min analyse præget af en blanding af udlægninger af, hvad elever og undervisere udtrykker, samt tolkninger af det sagte i forhold til udvalgte teoretiske pointer (jf. afsnit om teoretiske nedslagspunkter i analysen).

Analyse

Denne analyse har til formål at gøre os klogere på, hvilke forståelser af 'god' og derved også mindre god journalistik, der eksisterer på udvalgte højskoler med journalistlinjer i en begrænset periode. Min indgang til denne viden er elever og underviseres måde at *tale* om det journalistiske felt på og samtidig gennem deres praksis, dvs. opgaver, slides, film mediebesøg (hos Altinget og DR) og lign. Hvad giver anerkendelse? Hvad anses som 'dårlig' journalistik? Det er spørgsmål som disse, jeg søger at besvare gennem en analyse af de normer og commonsense-forståelser, der fremhæves som væsentlige eller uvæsentlige for det journalistiske felt. Underviserne på de tre højskoler har naturligt en vis autonomi i forhold til at sætte dagsordenen for emnerne i undervisningen, men samtidig er socialiseringsprocessen en gensidig vidensdeling. Eleverne kan altså både vælge at blive internaliserede ind i den præsenterede diskurs om journalistikken, der udlægges af underviserne, eller forkaste denne (Fenwick, Sommerville og Wells i Gravengaard & Rimestad 2015: 63). Det er altså en præmis for denne analyse, at jeg forstår både elever og undervisere som medskabere af diskursen og forståelserne af journalistikken.

Analysen er bygget op sådan, at den starter med at undersøge, hvordan undervisning i journalistik foregår på højskoler. Hvilke overlap findes der eksempelvis mellem højskolens og journalistikkens idealer? Hvor adskiller de sig? Disse spørgsmål vil jeg komme ind på i den første del af analysen, der derefter vil undersøge den journalistiske praksis (mikroplan) og i de øvrige afsnit bevæge sig mere og mere hen imod at beskrive journalistikkens fremtid, samfundsrolle og ansvar (makroplan).

Hvordan gøres journalistik på en højskole?

Er der overlap mellem journalistikkens og højskolens idealer set gennem historien? Og hvordan forholder undervisere og elever sig til spændingen mellem kompetencegivende undervisning overfor dannelse? Det følgende afsnit vil omhandle, hvordan journalistik som linjefag praktiseres eller 'gøres' på de tre udvalgte højskoler i Danmark.

Praksis på højskolerne

På et praktisk plan er det værd at nævne, at de fleste højskoler fungerer som boliger for eleverne, hvor de overnatter og har undervisning alle dage på nær planlagte friweekender. Dog er en af højskolerne i min empiri - JH - en daghøjskole, der altså adskiller sig fra de andre to ved ikke at tilbyde overnatning. Alligevel får eleverne både morgenmad, frokost og aftensmad på højskolen, såfremt de ønsker det, og skolen lukker først kl. 22. Derudover er undervisningen på de tre højskoler ens på en række områder, eksempelvis ved, at eleverne modtager en klassisk klasserumsundervisning, hvor underviserne styrer og tilrettelægger det faglige forløb, at der er planlagt flere ekskursioner til forskellige mediehuse, at der ikke er nogen grundbog, som underviserne skal følge og ingen eksamener. Samtlige undervisere har desuden stor praksiserfaring fra flere mediehuse og er uddannede journalister. Der er forskel på de tre højskolars fordeling af timer og sammenhængen af disse, men generelt er der tale om mellem to og tre hele dages undervisning i journalistik om ugen. På de tre højskoler indledes journalistik-undervisningen oftest med et nyhedsoverblik, hvor eleverne fortæller, hvad de har læst og hørt i medielandskabet (Bilag 1: 1-2, Bilag 4: 1, Bilag 5: 1-2). Derefter følger diskussioner af de forskellige nyheder og deres kvalitet, og der tages hul på dagens emne, der for de tre højskoler i introdagene har handlet om at definere, hvad journalistik er for en størrelse. En af højskolerne - JH - var allerede på anden og tredjedagen af introforløbet på ekskursion med eleverne til DR og Christiansborg, hvorimod KH og VH først senere i

forløbet skal besøge både lokalredaktioner og store dagblade. De første dage var altså præget af, at eleverne skulle få et teoretisk forhold til journalistik, hvor planen for samtlige højskoler er, at de også selv skal lære at skrive artikler og derved gå mere praktisk til værks senere i forløbet.

Værdier og overlap med journalistikken

Højskolerne definerer, som tidligere nævnt i problemfeltet, deres formål som ”Livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse” (Kulturministeriet i Rahbek 2017). Det er her let at drage paralleller til de journalistiske idealer om at bidrage til demokratiet ved at være en vagthund, der holder magthaverne i ørerne (Skovsgaard i Gravengaard & Rimestad 2015: 24 og Bro 2006: 72). Derudover beskriver ph.d.-studerende Rasmus Kolby Rahbek fra Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse i Aarhus, hvordan højskolens værdier er præget af et fokus på fire former for dannelse, nemlig 1) Poetisk dannelse, 2) Politisk dannelse, 3) Kulturel dannelse og 4) Faglig dannelse (Rahbek 2017). Disse dannelsesforestillinger bygger på forskellige værdier, hvilke jeg herunder vil argumentere for har store ligheder med journalistiske idealer.

1. Poetisk dannelse: Bygger på værdier som undren, nysgerrighed, fantasi og opmærksomhed.

Denne dannelsesforestilling kan siges at overlappende med normen om, at journalister skal være nysgerrige, hvilket blandt andet også beskrives af medieforskeren Mads Eberholst med flere i en undersøgelse af 284 RUC-studerende i perioden mellem 2005 og 2012: “New research on Danish journalism students shows that the dominating ideal is for students to be profound and curious journalists (...)” (Hartley & Olsen i Eberholst et al 2016). Eleven Manfred fra JH beskriver da også, hvordan journalistik er “en kombination af nysgerrighed og videnssøgning” (Bilag 1: 5). Underviseren Rune fra VH udtrykker: “Tidligere var det meget mærkeligt, hvis en journalist mente noget personligt om en sag, men nu har ‘jeg-journalistik’ kronede dage”, (Bilag 4: 5) hvilket kan siges at tale ind i en ny tendens i journalistikken, hvor personlige holdninger og mere fortællende journalistik er i fokus. Dette aspekt vil yderligere blive belyst senere i analysen under afsnittet ‘Journalistik som kunst’.

2. Politisk dannelse: Bygger på værdier som holdning, handling, ansvar og kritik.

Det andet ideal, som Rahbek mener er til stede på højskoler i dag, handler om den politiske dannelse, hvilken jeg også mener er en stor del af journalistikkens værdisæt. Netop de nævnte værdier om holdning, handling, ansvar og kritik kan sammenlignes med forståelsen af journalistik som demokratiets vagthund, der tager ansvar ved at udlægge kritiske fakta om magthaverne, og dermed gør borgerne i stand til at handle ud fra et mere oplyst grundlag (Bro 2006: 72). Diskussionen om journalisters rolle i samfundet er ligeledes tilstede på alle tre højskoler: Rollen som “den 4. statsmagt handler om at håndhæve demokratiet,” mener underviser Johan fra KH (Bilag 5: 4). “Vi mener, at man har et ansvar overfor folket (...) for at oplyse. Vi er demokratiets vagthund, hvilket giver folk mulighed for at tage stilling til demokratiet og være aktive (...)” (Bilag 2: 13) lyder også den fælles konklusion hos fire elever fra JH, der som en del af en opgave skulle beskrive journalistikkens rolle. Samtidig er eleverne klar over, at rollen som demokratiets vogter er et ansvar, der kan være svært at definere, idet der ikke er nogle sanktioner fra nogen øvre instans: “De (journalister, red) kaldes en form for statsmagt, men der er ikke nogle krav eller nogen dommer, så det er meget op til dig selv at vurdere,” (Bilag 2: 13) forklarer eleven Manfred fra JH eksempelvis. Netop denne rolle som værende demokratiets vogter vil blive beskrevet i afsnittet ‘Journalistikkens samfundsrolle’ senere i analysen, men her tjener eksemplerne blot til at illustrere overlappet mellem højskolens værdier og journalistiske idealer og forestillinger.

3. Kulturel dannelse: Bygger på værdier som fællesskab, identitet, deltagelse og erfaring.

Det tredje aspekt af dannelsesforestillingerne på en højskole handler om den kulturelle dannelse og også her kan drages tråde til journalistikken. “Der er en gammel tanke om, at medierne skal have en samlende funktion, eksempelvis ved dagblade, flow-tv - det her forestillede fællesskab,” (Bilag 4: 8) siger Rune fra VH og inddrager den nye bog *Den Journalistiske Forbindelse* af journalist og forfatter Søren Schultz Jørgensen, hvilken netop handler om, hvordan journalistik gennem tiden har bidraget til at samle mennesker og give dem fælles holdepunkter i livet. Vi ser det også i dag med programmer som eksempelvis *Den Store Bagedyst* og *Vild med Dans*, hvor flere millioner mennesker sidder klar ved skærmene på det samme tidspunkt, og derved måske føler et fællesskab med andre mennesker, selvom de ikke er i selskab med hinanden i fysisk forstand. “Vi skal have lejrbaals-journalistikken

tilbage,” (Bilag 4: 8) fortsætter Rune, og det ligger heri implicit, at vi har bevæget os væk fra denne type journalistik, der samler mennesker. Det kan handle om det øgede fokus på streaming, og at engagementet i public-service-medier nedprioriteres (dr.dk 2018). En anden interessant parallel til dette aspekt er spørgsmålet om borgerinddragende journalistik. Her nævner elever og undervisere på de tre højskoler især sociale medier som et sted, hvor nye fællesskaber opstår, men samtidig som noget, der truer det journalistiske håndværk, idet alle kan skrive uden uddannelse og kendskab til de journalistiske værdier såsom objektivitet og kildekritik (Bilag 1: 5, 6, Bilag 2: 7, 9, Bilag 5: 5). Yderligere ligger der i den kulturelle dannelse en forestilling om, at personlig udvikling er en del af højskolens værdier. På samme måde, kan man sige, at journalistik bliver en form for identitet og et kald, hvor hårdt arbejde og dedikation til faget er nøgleord, som vil uddybes senere i analysen under afsnittet ‘Journalistik som et kald’.

4. Faglig dannelse: Bygger på værdier som kundskaber, fordybelse, interesse og perspektiv.

Den sidste dannelsesforestilling, som Rahbek nævner i forbindelse med danske højskoler, er faglig dannelse. Netop denne er i højsædet for underviserne på de tre højskoler, der ønsker at gøre eleverne klogere på faget og give dem de nødvendige kompetencer og indsigter til at kunne lave et godt journalistisk håndværk og samtidig kende til journalistikkens rolle i samfundet. Den faglige dannelse kommer eksempelvis til udtryk i forhold til diskussioner om kildekritik og kildebeskyttelse (Bilag 2: 11) samt i samtalen om, hvorvidt det er muligt for medier at være objektive (Bilag 2: 2, 9, Bilag 4: 6, Bilag 5: 3). Derudover udviser flere undervisere også et fokus på, hvordan deres undervisning kan bidrage til, at eleverne kan komme ind på journalistuddannelser i landet efterfølgende, hvilket jeg vil behandle nærmere i nedenstående afsnit.

Kompetencer vs. dannelse

Som beskrevet i problemfeltet har der gennem højskolens historie været en spænding mellem, hvorvidt højskolens opgave er at danne elever eller give dem kompetencer, så de kan komme ind på uddannelser (Rahbek 2017, Hjertmitslev 2018). Et for stort fokus på det erhvervsrettede aspekt risikerer at underminere den brede almene dannelse, men samtidig vil et ensidigt fokus på dannelse som endemål muligvis medføre, at den faglige dannelse bliver “overfladisk”, skriver Rahbek i sin afhandling (Rahbek 2017). Denne splittelse oplever man

også på de tre højskoler, hvor flere undervisere italesætter den svære balancegang mellem at gøre eleverne klar til en eventuel optagelsesprøve og samtidig respektere 'højskoletanken' om en bredere dannelse:

“Den højskole, jeg tidligere var ansat på fokuserede meget på at gøre eleverne klar til optagelsesprøven. Jeg blev ret god til at målrette undervisningen, så mange af vores elever kom ind. Efter, at jeg er flyttet hertil, forsøger jeg at gøre noget af det samme. Det er de så stoppet med på min tidligere arbejdsplads, da de mener, at det bliver for ‘kasse agtig’, at de studerende mest lærer det, de skal til prøve i. De mener, at det strider lidt mod højskoletanken. Men det er et dilemma, for hvorfor ikke hjælpe de studerende med at komme ind på journalistik, hvis det er det, de drømmer om?.” (Bilag 4: 13).

Sådan udtrykker underviseren Eskild fra VH sig om problematikken. Der er altså hos ham en forestilling om, at nogle mener, at undervisning, der er styret mod, at eleverne skal kunne komme ind på deres uddannelser, er ‘kasseagtig’ og strider mod ‘højskoletanken’. Der er altså nogle implicite ideer om, at højskoler skal oplyse og danne på et bredt plan, hvor kompetencer til en vis grad strider mod dette ideal. Denne forestilling om, hvad højskolen ‘i virkeligheden’ handler om ses også hos underviseren Johan fra KH: “Jeg adskiller mig fra de andre højskoler med at have mindre fokus på optagelsesprøven. Jeg synes ikke, at højskolen handler om det. Det ved jeg, at det gør andre steder på eksempelvis VH Højskole” (Bilag 5: 1). Selvom Johan fremhæver det positive i at være frigjort fra optagelsesprøven, nævner han flere gange gennem undervisningen prøven (Bilag 5: 2, 3), og giver eleverne råd til, hvordan de kan bestå den: “I skal huske at holde jer opdaterede, læse, lytte og se TV. Det handler også om, at hvis I skal til optagelsesprøve på journalistuddannelsen, så er det bedst at være orienteret om, hvad der sker” (Bilag 5: 2). Derudover udtrykker han også følgende om elever fra andre årgange, der er kommet ind på drømmeuddannelsen: “Men jeg blev alligevel stolt over, at de to af mine elever, der søgte ind i Aarhus sidste år kom ind. Så to ud af to er 100 procent” (Bilag 5: 1). Man kan sige, at der er et paradoks i måden, Johan ønsker at tage afstand fra optagelsesprøven på DMJX som et mål i sig selv, og hans samtidige konstante forholdet sig til prøven. Denne dobbelthed ses også i hjemmesidebeskrivelsen på KH:

“Hvis du planlægger at søge ind på Journalisthøjskolen, får du også mulighed for at se på tidligere års prøver og øve dem sammen med din underviser. Men på Journalistik & Medier

på Krogerup Højskole fokuserer vi først og fremmest på, at du får en bred og indgående forståelse af arbejdet som journalist – på en spændende måde” (Krogerup.dk).

Også JH og VH beskriver på deres hjemmesider, at opholdet på deres højskole kan være en stor hjælp til at komme videre på journalistuddannelser: “(...) hvis du vil søge ind på et journaliststudium, får du ikke en bedre forberedelse” (Johanborups.dk), “Prøv dig selv og din indre reporter af på Vallekildes journalisthold, som samtidig er et stort skridt mod optagelsesprøverne på journalistuddannelserne” (Vallekilde.dk). Det kompetencegivende aspekt er altså i høj grad til stede på alle tre højskoler, hvilket også kan hænge sammen med, at loven i 2006 åbnede for muligheden for at lægge 15 timers kompetencegivende undervisning ind om ugen på højskolerne (Hjerimitslev 2018). Forventningen om undervisning, der kan give adgang til en journalistfaglig uddannelse, ses også hos flere elever fra de tre højskoler, blandt andet tre elever fra JH, deriblandt Muhammed, der ønsker at blive klogere på, “om det er journalistik, han skal” (Bilag 1: 10), Kristina der vil “lære faget bedre at kende” (Bilag 1: 11), Manfred, der vil være journalist og håber at komme “ind på DMJX i Århus” efter højskoleopholdet, (Bilag 2: 18) og Jonas, der vil “teste om det (journalistik, red) skal være en karrierevej” (Bilag 1: 11). Eleven Ronja fra VH udtrykker også direkte interesse for optagelsesprøven ved denne bemærkning: “Kommer vi til at lave kommentarer? For det var en af opgaverne til prøven på SDU i år” (Bilag 4: 11).

Diskussionen om, hvorvidt højskoler skal vægte at være kompetencegivende eller alment dannende, er som nævnt i problemfeltet ikke ny, og ifølge lektor ved Pædagoguddannelsen i Aarhus, Hans Henrik Hjerimitslev, giver det ikke mening at skille kompetence og højskoletanken - de har nemlig altid været sideløbende, påpeger han (Hjerimitslev 2018). For lige siden højskolens begyndelse i Danmark i 1844 og frem til idag, har højskoler hjulpet til at uddanne sygeplejersker, landbrugsarbejdere, politi og meget mere (Hjerimitslev 2018). Netop blandingen af kompetencer og dannelse er det, der har gjort, at højskolerne er overlevet, og vi skal bevare begge sider af “højskolens hus” dvs. både det åndelige dannelsesaspekt og de kompetencegivende fag, mener han (Hjerimitslev 2018).

Hvad er journalistik ifølge elever og undervisere på højskolerne?

Der eksisterer altså nogle klare overlap mellem højskolens og de journalistiske idealer. Men hvordan opfatter højskoleeleverne, hvad journalistik overhovedet er for en størrelse? Hvordan er en artikel bygget op? Hvad er formålet? Jeg vil i det følgende afsnit beskrive, hvordan elever og undervisere italesætter og praktiserer en særlig forståelse af, hvad journalistik er eller bør være. Vi begynder på et helt praktisk niveau med opbygningen af en artikel og bevæger os derefter op i makroperspektiv i forhold til, hvilke værdier, der ifølge elever og undervisere bør præge faget. Derudover vil jeg komme ind på opfattelsen af mediehierarkier samt forståelsen af print- overfor onlinejournalistik.

Artiklens opbygning og værdimæssige splittelse

Elever og undervisere på alle tre højskoler berører i en eller anden form, hvordan en artikel er bygget op af rubrikker (overskrift), underrubrikker (kort opsummerende tekst), mellemrubrikker (underoverskrifter), brødtekst (almindelig tekst) og en byline (journalistens navn). Der er især fokus på rubrikker, der skal “ægge, vække og dække”, som det fremgår af en opgavebeskrivelse på Krogerup Højskole (Bilag 5: 7). Især aspektet omkring at ægge, dvs. fange læserens interesse bliver uddybet: “Jo mere pirrende og lige til kanten, de bliver, des bedre,” forklarer underviseren Johan fra KH, (Bilag 5: 8) og på VH siger underviseren Rune følgende: “Rubrikker med sex i, får læsertallet til at stige helt vildt” (Bilag 4: 11). Johan fra KH forklarer desuden, at en redaktør engang har sagt til ham, at “hvis en rubrik er over fem ord lang, så er den ikke skarp nok” (Bilag 5:7). Udover, at journalistik altså handler om at skrive artikler med fængende, korte overskrifter - gerne med sex i rubrikken - beskrives det i et slide på VH, hvordan der findes forskellige genre indenfor faget nemlig: Nyheder, baggrundsartikler, portrætter, reportager, vox-pops, features, fortællinger, analyser, kommentarer, grafik, lister, videoer og klummer (Bilag 4: 10, 11). Derudover er der en række kriterier for den gode nyhed (Gravengaard & Rimestad 2016: 122, 123) der enten kan centrere sig om aktualitet, væsentlighed, identifikation, konflikt, sensation eller eksklusivitet (Bilag 1: 8). Selvom underviserne, som før illustreret, vægter en fængende rubrik meget højt, udtrykker de samtidig, at nyhedskriteriet om væsentlighed, er det vigtigste; “Den vigtigste er væsentlighed. Jo flere det (historien, red) vedrører, des mere væsentligt er det. Men det kan hurtigt blive tørt,” siger underviseren Rune fra VH eksempelvis (Bilag 4: 11). Han fortsætter: “Det er også fedt at være den første med en historie, men nogle gange kan det være bedre at vente med nyheden, så den bliver bedre” (Bilag 4: 11). Her trækker Rune på den klassiske

forståelse af eksklusivitetskriteriet, dvs. at være den første med en historie, som noget meget vigtigt for journalistikken (Willig 2011: 171). Man kan argumentere for, at der hersker en spænding mellem det kommercielle, som honorerer den hurtige aktuelle historie, og rubrikker med sex i, der giver klik og dermed penge til medierne, og så de mere traditionelle journalistfaglige værdier såsom væsentlighed og kvalitet.

Bevidstheden om det kommercielle aspekt af journalistikken, når det eksempelvis gælder rubrikker, deles af flere elever - eksempelvis Muhammed fra JH, som udtrykker, at "hvis man skal overleve, skal man lave clickbait-journalistik" (Bilag 2: 10). "Platformene, er blevet flere, og derfor kommer informationen så hurtigt ud, og så bliver det måske kvantitet fremfor kvalitet (...) Det er vigtigere, at man kom først, end at den (nyheden, red) er 100 procent rigtig," siger også Alva fra samme højskole (Bilag 2: 8). Eleverne udtrykker altså en forståelse af den journalistiske praksis som værende splittet mellem et ønske om at skrive væsentlige artikler og samtidig kunne tiltrække læsere, klikes og dermed penge. Ligesom det gør sig gældende i undersøgelsen af 1.500 journaliststuderende fra Roskilde Universitet af medieforskerne Jannie Møller Hartley og Maria Bendix Olsen, ønsker flere elever på de tre højskoler at lave dybdegående, kvalitetsartikler, der udfordrer magthaverne (Olsen & Hartley i Hovden et al 2016: 120). Men til forskel fra konklusionen om, at eleverne ikke finder det vigtigt at vide, hvad der sælger (Olsen & Hartley i Hovden et al 2016: 120), adskiller eleverne på højskolerne sig markant. De er i høj grad bevidste om det økonomiske aspekt ved journalistikken og de udfordringer den nye medievirkelighed bærer med sig.

Journalistik som proces og produkt

Journalistik er et produkt (artiklen), men arbejdet bagved er en proces, beskriver Søren fra JH i et slide. Herunder er processen beskrevet ud fra slidet, men jeg har opsummeret med mine egne formuleringer for overskuelighedens skyld.

- Idé: Det er der, vi starter. "Det kan være alt", som Søren siger.
- Vinkling: Prismen, hvorigennem man ser historien
- Research: Fasen kan vare lang eller kort tid, alt afhængig af deadline
- Kilder: Dem, der ved noget (eksperter), dem der beslutter noget (partskilder), og dem, der oplever noget (cases)
- Produktion/redigering: Artiklen skrives og redigeres
- Publicering: Er forskellig alt efter, om der er tale om print eller net. På nettet kan man hele tiden publicere og opdatere, hvor det på print er en helt fast deadline.

(Bilag 1: 9).

Yderligere består journalistikkens praksis i, at man kontakter kilder, interviewer dem, optager med diktafon og skriver artiklen. “Det er i denne proces, at journalistikken er et håndværk og et kunstværk,” (Bilag 1: 9) siger Søren fra JH. Pointen omkring journalistik som kunst, vender vi tilbage til senere i analysen.

Forskellige medie-hierarkier

Ligesom det beskrives af professor i journalistik, Peter Bro, er medier forskellige og har forskelligt fokus i forhold til, hvad de mener er deres samfundsrolle (Bro 2006: 68, 69). Er de aktive jagthunde, der vil vælte magthavere eller mere passive hyrdehunde, der vil udlægge information, som borgerne selv må tage stilling til? (Bro 2006: 68-70). Forestillingerne om, hvor medierne er placeret hierarkisk, kommer også til udtryk i undervisningen på de tre højskoler. “Så er der sådan nogle som Weekendavisen, der prøver at lave mere perspektiv-historier. De store avisers opgave er at gøre folk klogere,” (Bilag 4: 8) udtrykker Rune fra VH. Denne forståelse bliver understreget i hans opfølgende kommentar: “Vi skal besøge NordVestNyt i Holbæk på mandag. Lokaljournalistik er ofte positiv overfor byen og ikke så kritisk” (Bilag 4: 12). Der er altså et tydeligt hierarki mellem de store dagblade og lokalaviser, hvor førstnævnte skal gøre folk klogere, og sidstnævnte mere er ukritiske, positive beretninger, eksempelvis fra byens kulturliv. Hvorvidt denne antagelse har hold i virkeligheden, er ikke væsentligt i dette speciale, selvom cavlingprisen faktisk flere gange gennem historien er givet til lokaljournalister (Journalistforbundet.dk). Det interessante er *forestillingen* om, hvad de forskellige mediers rolle er, og hvordan denne er tydeligt cementeret i undervisningen på de tre højskoler. Eleven Sidse fra VH udtrykker om Ekstrabladet, at det er “meget præget af sensation, konflikt og breaking news”, hvorimod Politiken ikke har ligeså mange sensationshistorier (Bilag 4: 12).

Ligesom der hersker forestillinger om, hvilke nyhedskriterier, de enkelte medier vægter højest, er der også ideer om, hvem, der læser de forskellige aviser på net og print: “Jeg har engang holdt Kristeligt Dagblad (...) Der er mange kulturkristne, der læser KD og også en del muslimske læsere, fordi avisen tager religion alvorligt,” siger underviseren Søren fra JH (Bilag 1: 2). På JH var eleverne desuden i løbet af de første introduktioner på flere mediebesøg på Christiansborg og DR, hvilken også siger noget om, at disse er placeret i den øvre del af hierarkiet, idet de findes relevante at præsentere eleverne for. På Christiansborg mødte eleverne det politiske medie Altinget, hvor journalisterne beskrev sig selv som “knastørre”,

men “væsentlige” (Bilag 2: 2), hvilket man kan se som en kontrast til underholdende og ligegyldigt. Der er altså nogle generelle forståelser af, at de store dagblade og politiske medier er mere væsentlige og bidrager til at gøre folk klogere, hvorimod Ekstrabladet og Se & Hør, som nævnes senere, beskrives som præget af sensation og konflikt, hvilket betones som mindre væsentligt. Denne forståelse går igen i Bro’s undersøgelse af 1.700 danskeres foretrukne journalistroller, hvor vagthunden, der udlægger kritiske fakta om magthaverne, anses som den væsentligste rolle, og jagthunden, der søger sensation og konflikt i stedet er den rolle, som danskerne er mest trætte af (Bro 2006: 72, 73). Denne forskel på mediernes rolle i samfundet vil blive uddybet i analysens sidste afsnit om god og mindre god journalistik.

Forskel på print- og net-journalistik

Ligesom undervisere og elever har nogle særlige opfattelser af forskellige mediers roller og værdier, tillægger de også analog print-journalistik og onlinejournalistik nogle forskellige kvaliteter og udfordringer. Print-journalistikken italesættes fortsat (Hartley 2012: 224-225) som sted for længere, dybere kvalitetshistorier, hvor nettet får knyttet hurtige breaking news-artikler, vilde overskrifter og til tider ukorrekte fakta på sig: “Hvis jeg skal læse en dybdegående artikel, vil jeg faktisk foretrække at få en printavis ind ad døren, hvor breaking news, tager jeg på mobilen,” (Bilag 2: 17) siger eleven Manfred fra JH eksempelvis. Selvom næsten ingen af eleverne på JH abonnerer på printaviser, har flere denne tro på printavisens kvalitet og overlevelse: “Den vil jo aldrig forsvinde” (Bilag 2: 17), som Muhammed fra JH udtrykker det. Denne opfattelse af printjournalistik som garant for kvalitet, stemmer overens med førnævnte undersøgelse af de 5.000 nordiske studerende, der også er klar over hierarkiet i feltet, hvor print vægtes over online-journalistik (Hovden & Ottosen i Hovden et al 2016: 53). Dog erkender eleverne generelt, at printavisen er truet, og at fremtiden primært ligger på nettet: “Aviserne skal skære i deres budgetter pga. dårlig økonomi,” beretter Muhammed fra JH for eksempel (Bilag 2: 10), hvilket stemmer overens med interessen for onlinejournalistik hos nordiske studerende generelt (Hovden & Ottosen i Hovden et al 2016: 63).

Udover, at der er nogle forskellige opfattelser af typen af artikler og deres kvalitet på print og på nettet, er der også nogle forskelle i processen bag artiklerne på de to platforme. “Vi har lidt flydende deadlines,” (Bilag 2: 3) siger Altingets journalist Michael, eksempelvis om deres online-avis. Han bakkes op af kollegaen Kjartan: “Arbejdsgangen er meget anderledes end på print, hvor man skal aflevere artikler kl. 19 til trykken (...)” (Bilag 2: 3). Helt praktisk

betyder arbejdet på en onlineavis, at man kan aflevere artikler på flere tider af døgnet, og at de løbende kan opdateres (Hartley 2012: 42). Det giver nogle flere friheder i forhold til at strukturere sin hverdag, hvor man kan skrive “artiklerne færdige om aftenen,” (Bilag 2: 4) som Michael siger.

Italesættelsen af journalistikkens formål

Jeg har tidligere beskrevet især undervisernes udlægning af, hvad journalistik er for en størrelse både i forhold til formen, processen og nyhedskriterier for det endelige produkt. Men hvad betyder journalistik for eleverne på de tre udvalgte højskoler? Journalistik beskrives blandt andet af eleverne som “en slags oplysningsproces”, hvor “man samler information og fakta” (Bilag 2: 6), “en søgen og videreformidling af information” (Bilag 2: 13). Derudover italesættes journalistikken som noget, der kan “påvirke mange mennesker og gøre folk klogere på noget, de ikke kender” (Bilag 2: 15) og som “en tørst efter at fortælle sandheden” (Bilag 1: 5). Disse forskellige tolkninger af faget har rod i divergerende forståelser af journalistikkens samfundsrolle, som jeg vil beskrive i et senere afsnit i analysen. Eleverne udtaler yderligere, at journalistikkens udformning er afhængig af “den (mål-) gruppe, informationen er henvendt til” (Bilag 2: 6). De beskriver, at der er nogle presseetiske principper, der blandt andet omhandler kilder i artikler. Kilderne skal beskyttes og behandles ordentligt samtidig med, at udvælgelsen af dem skal foregå på en intelligent og kritisk facon, idet kilderne skal være uafhængige af hinanden: “Man må levere sandhed,” “ikke publicere fake news” og alt, hvad kilderne siger, som Alva fra JH udtrykker (Bilag 2: 11). Flere kilder i artikler ses som noget, der højner den journalistiske kvalitet (Bilag 2: 11). Overordnet kan man altså argumentere for, at eleverne ønsker at lave præcis og korrekt journalistik, der oplyser borgerne og gør dem i stand til at navigere i samfundet med de bedste forudsætninger, hvilket også er konklusionen i undersøgelsen af omkring 1.500 danske journaliststuderende fra Roskilde Universitet i perioden fra 2005 til 2012 (Olsen & Hartley i Hovden et al 2016: 122). Lige så centralt er det at afdække, hvad der så *ikke* anses som værende journalistik. Dette aspekt er især tydeligt på VH, hvor underviserne præsenterer eleverne for en række reklamer og sponsoreret indhold. De pointerer, at journalistik adskiller sig fra kommunikation i og med, at kommunikation er “ukritisk” (Bilag 4: 3). Kommunikation er ikke uafhængig, men derimod bestilt og betalt indhold, der er designet til at fremme en sag og er derfor ikke “objektivt,” (Bilag 4: 5) som eleven Stine fra VH fortæller. Journalistik kædes derimod sammen med, at “informationerne skal være korrekte” og bør holde sig indenfor de presseetiske regler (Bilag 4: 3). Derudover udtrykker

underviserne, at selvom indholdet er skrevet af en journalist, er det ikke automatisk journalistik. Slutteligt nævnes læserbreve som et eksempel på noget, der optræder i medierne, men som ikke er journalistik, men blot udtryk for en enkelt persons holdning (Bilag 4: 6). Der kædes altså en række kvalitetskrav såsom objektivitet, uafhængighed og sandhed sammen med journalistisk indhold, som adskiller sig fra reklamer, annoncer og kommunikation.

Hvad er journalistisk identitet?

Jeg har nu beskrevet, hvordan elever og undervisere italesætter journalistik som en praksis og et håndværk med fokus på fængende, sælgende rubrikker, og samtidig et journalistisk formål, der handler om at lave væsentlige historier og gøre mennesker klogere. I det følgende vil jeg fokusere på elever og underviseres måde at tale om den journalistiske identitet på - både gennem elementer i undervisningen og samtaler.

Journalistik som kald

På JH præsenteres eleverne den første dag for serien *The Fourth Estate*, der handler om tiden efter Donald Trumps indsættelse som USA's præsident. Idet serien er en del af undervisningsmaterialet, har jeg fundet det relevant at inddrage den i analysen, da den bidrager til at konstruere en fælles forståelse af journalistisk identitet. I serien følger vi en gravergruppe, der forsøger at snuse smuds op om Trump. Vi ser journalisternes hektiske og dramatiske hverdag. En kvindelig graverjournalist beretter, at hun aldrig er hjemme: "Jeg havde sagt til mine børn, at jeg ville være mere hjemme efter valgkampen, men det skete jo ikke" (Bilag 1: 3). En anden journalist fortæller: "Jeg arbejder på Valentines Day" (Bilag 1: 3). Journalistisk identitet kædes altså sammen med en høj grad af dedikation og opslugthed af arbejdet, der kræver personlige ofre. Journalistikken kravler ind i den private sfære, hvor nyheder fylder meget, hvilket også illustreres i serien, hvor en søn til en af journalisterne udtrykker: "Ikke nyheder igen far, da han kommer ned fra sit værelse" (Bilag 1: 4). Til denne sekvens kommenterer underviseren Søren fra JH: "Det er ligesom hjemme hos mig" (Bilag 1: 4). Journalistik bliver altså med andre ord italesat som et kald og som noget, der prioriteres i høj grad af den enkelte journalist, hvilket går igen i andre undersøgelser af journalisters identitetsopfattelse (Gravengaard & Rimestad 2015: 170, 171 og Ahlbæk et al 2015: 119). En journalist i serien beskriver endda sig selv som en kirurg med blod op til begge albuer: "Hvis man ikke gør noget drastisk, dør patienten" (Bilag 1: 8). Heri ligger en forståelse af

journalistik som noget, der gælder liv og død og har kæmpe betydning for samfundet og befolkningen. Men hvorfor så give sin 'sjæl' og udelte opmærksomhed til sit arbejde? "Det er fedt at sige, at man har lagt grundstenen til nogle ændringer med en kritisk artikel," mener underviser Søren fra JH. Det er igen rollen som en, der har magt til at ændre samfundet med sine artikler, der betones her. Psykologiprofessoren Howard Gardner mfl. har tidligere (i 2002) konkluderet, at journalister bedst trives, når de kan se, at deres arbejde har en betydning for samfundet, hvilket også gør dem mere modstandsdygtige overfor markedets krav til hurtighed og fængende rubrikker (Gardner i Gravengaard & Rimestad 2015: 171).

Prestige og konsekvenser

På et besøg på Christiansborg udtrykker Altingets journalist Kjartan, at "det er fucking fedt at grave ting frem og få sin byline på (...)" (Bilag 2: 5). Der er altså også en grad af personlig berømmelse, som også eleven Muhammed fra JH genkender: "(...) det er fedt at sige, at man er journalist, det giver en vis prestige" (Bilag 1: 10). Netop kendisfaktoren går igen i serien, hvor vi oplever journalisternes hverdag med ture i privatfly og interviews i The Daily Show (Bilag 1: 3). Den dramatiske og action-prægede hverdag beskrives også af Altingets journalist Kjartan; "Jeg oplevede engang til et pressemøde, at jeg blev væltet, fordi der var så meget pres på at få en kommentar. Der er det action, man opsøger," fortæller han. "Engang blev BT bandlyst, fordi de havde jagtet en politiker ned af gangene og ned til toilettet," supplerer underviseren Søren fra JH. Men denne højintensitets-hverdag kan også have nogle konsekvenser, ifølge eleven Alva fra JH: "Jeg er bange for at få stress (...) at man ikke kan se sine børn," siger hun (Bilag 2: 10). På JH-elevernes besøg i DR-byen fortæller journalist og rundviser Tine desuden en historie om en vært, der var blevet ringet op af Ekstrabladet, der havde spurgt om hun havde haft trusser på i udsendelsen: "Så man skal stå på mål for meget, og folk forholder sig til en. Det kan godt være barskt," (Bilag 3: 2) siger hun.

På VH taler undervisere og elever om risikoen ved at skrive kritisk om magthaverne: "Der vil altid være en konsekvens ved at skrive kritisk journalistik (...) Man må også vurdere, om det er risikoen værd (...)" (Bilag 4: 2), "Ja, ligesom med Puk Damsgaard. Det er vildt vigtigt, hvad hun skriver, men jeg ville ikke turde det. Jeg ville ikke løbe risikoen," (Bilag 4: 2) fortæller Rune, der er underviser på VH. At være journalist rummer altså nogle potentielle farer, der kan få store konsekvenser for den enkelte. Dermed kan man argumentere for, at der er nogle idealer om altid at være kritisk overfor magthaverne, som kan blive svære at praktisere, når det eksempelvis gælder kulturer med anderledes sanktioner end de danske (jf. Puk Damsgaards dækning af krig i Mellemøsten), hvilket kan skabe frustration for

journalister (Gardner i Gravengaard & Rimestad 2015: 171). Dog pointerer Howard Gardner, som nævnt, at idealerne om at gøre en forskel for samfundet generelt er en drivkraft for journalister, der gør dem i stand til bedre at kunne klare presset fra arbejdsmarkedet. I sin ph.d.-afhandling konkluderer Pihl Thingvad dog, at de journalistiske idealer samtidig kan lægge en psykisk pres på journalisterne, der kæmper med at kunne følge med tidens krav til hurtighed og effektivitet (Thingvad 2015).

Hvad er de journalistiske forbilleder?

Jeg har i det foregående afsnit beskrevet elever og underviseres fælles konstruktion af journalistisk identitet og vil nu bevæge mig videre til et fokus på journalistiske forbilleder og syndebugke. USA fylder meget i samtalerne mellem elever og undervisere på JH, VH og KH, hvorfor amerikansk journalistik er omdrejningspunktet for følgende afsnit.

Alle tre højskoler taler om Trumps afstandstagen fra pressen som problematisk, og i det hele taget er Trump's skandaler et varmt emne under morgenens gennemgang af nyheder: "Trump har været omgivet af skandale igen. Men det er han jo hele tiden," (Bilag 4: 1) siger eleven Stine fra VH eksempelvis, hvorefter alle griner istemmende. "Jeg så, at den der Manafort retssag i forbindelse med Trumps russiske kontakter, er ved at være slut," (Bilag 5: 1) fortæller Peter fra KH osv. Især Trumps kritiske ytringer om pressen, får undervisere og elever fra VH op af stolene:

"Eskild: Den der formulering om journalister, at de er 'the enemy of the people' - hvorfor er den problematisk, synes I?"

Marie: Fordi så er alt jo fake news (...)

Eskild: Ja, og også fordi der er en vigtig infrastruktur og demokrati i samfundet, der forsvinder, hvis vi (journalister, red) forsvinder.

Rune: Pressefriheden er truet" (Bilag 4: 2).

Trump's ytring ses altså som en trussel for journalistikken, der opfattes som central for demokratiet og samfundets opbygning. Også på KH tales der om Trump, og underviseren

viser et klip fra TV-avisen, hvor en redaktør på The Boston Globe beskriver, hvordan 300 amerikanske aviser er gået sammen mod Trumps budskab om, at pressen er folkets fjende. I klippet siger redaktøren; “pressens rolle som vagthund er vigtigere end nogensinde før” (Bilag 5: 4). Der er altså en form for dommedagsstemning, når det gælder Trump og hans forhold til den amerikanske presse, der forstås som en negligering af journalistikken og en trussel mod den frie uafhængige presse. Underviseren Søren fra JH udtrykker også et personligt ubehag ved præsident Trump og hans metoder: “Dokumentation er meget vigtig, og jeg mener, at Trump har et dokumentationsproblem. Jeg er ikke vild med Trump” (Bilag 1: 6). Det er interessant, at flere undervisere og elever engagerer sig så meget i Trumps forhold til pressen. Hvorfor taler de ikke om Italien, Rusland eller noget helt tredje, hvor nogle af de samme problematikker gør sig gældende? Der er på én gang en afstandstagen og samtidig en konstant forholden sig til den amerikanske presse, hvilket måske kan perspektiveres af vores forskellige mediesystemer. I Danmark er vi nemlig formet af en anden mediemodel end den amerikanske, den såkaldte ‘Democratic Corporative Model’, som den er døbt af medieforskerne Daniel C. Hallin og Paolo Mancini. Denne mediemodel er præget af flere brede nyhedsmedier, dagblade og en bevægelse væk fra partipressen til mere neutrale medier, hvor der er en høj grad af selvregulering og professionalisme. Derudover et stort fokus på publicservice-journalistik og en vis grad af statsstyring på det strukturelle plan (Nord i Hovden et al 2016: 12). The Democratic Corporative Model står i kontrast til ‘The Liberal Model’, der karakteriserer lande som USA og England, og som er mere fokuseret på markedet samt har minimum institutionel kontrol fra staten (Hallin & Mancini i Hovden et al 2016: 12). Dog mener flere forskere, at vi i Danmark har bevæget os længere over mod The Liberal Model med mindre institutionel styring, færre nyhedsmedier og mindre interesse for public service (Hovden et al 2016: 13 & Willig 2011: 228). Denne tendens kan man altså sige bliver afspejlet i fascinationen af de amerikanske medier, som ses i empirien. Som tidligere beskrevet vises serien The Fourth Estate, der omhandler New York Times dækning af Trumps indsættelse som USA’s præsident, i undervisningen på JH. Her bliver amerikansk journalistik portrætteret som noget actionfyldt, dramatisk og altopslugende (jf. afsnit om journalistisk identitet). Vi møder i serien graverjournalister, der gør alt for at afsløre magthaverne, være dagsordensættende og undersøgende, hvilket også afspejler de prisudløsende idealer beskrevet af Ida Willig (Willig 2011: 201). Derudover er journalisternes hverdag i serien præget af diskussioner om journalistik og møder med kilderne ansigt til ansigt (Bilag 1: 2), hvilket, i min erfaring, adskiller sig fra den danske praksis, hvor langt de fleste redaktioner arbejder i stilhed og interviewer kilder over telefon.

Hurtighed og konkurrence er ligeledes idealer, der står klart frem i serien, hvilket også ses i den danske medievirkelighed i dag (Hartley 2012).

Hvad er journalistikkens samfundsrolle og ansvar?

Elever og undervisere forholder sig altså i høj grad til amerikanske medier og deres dækning. Men hvordan opfatter de journalistikkens rolle og ansvar i forhold til samfundet? Det vil jeg i følgende afsnit diskutere.

Idealet om den 4. statsmagt

I Danmark ønsker de fleste journalister at leve op til idealet om at agere den 4. statsmagt (Skovsgaard i Gravengaard & Rimestad 2015, Hovden et al 2016 og Bro 2006). Dette ideal går igen hos elever og undervisere fra JH og KH: "Jeg synes stadig, at medierne er den 4. statsmagt," siger eleven Manfred fra JH (Bilag 1: 7) og fortæller videre på baggrund af et gruppearbejde:

"Vi mener, at man har et ansvar overfor folket, man har et ansvar for at oplyse. Vi er demokratiets vagthund, hvilket giver folk mulighed for at tage stilling til demokratiet og være aktiv. Har man ret til at stemme eller pligt til at stemme? Vi mener, at journalistik skal give folk en mulighed for at stemme (...)" (Bilag 2: 13).

Journalister italesættes altså som nogle med et stort ansvar overfor befolkningen, der er afhængige af medierne i forhold til at kunne gennemskue samfundsstrukturer og ulige magtforhold, hvilket også ses af denne kommentar fra underviser Johan fra KH: "Når vi holder skåltaler i journalistikken, så mener vi, at pressen er den vigtigste magt, fordi den holder de andre instanser i skak. Den frie uafhængige presse er sindssyg vigtig. Uden den, hvor går grænsen så? Det er så vigtigt med ytringsfrihed" (Bilag 5: 3). Denne opfattelse ses også i de fleste uddannelsers beskrivelser af, hvad de studerende bør vægte som journalister, nemlig især ansvaret overfor borgerne (Gravengaard & Rimestad 2015: 26). I forhold til min Model 1, der kortlagde, hvor højskolerne med journalistlinjer i Danmark er placeret i forhold til fire poler (Aktiv, Passiv, Fortolker og Kunst), kan man argumentere for, at VH og KH taler i overensstemmelse med deres værdier, som de er beskrevet på hjemmesiden. De nævner begge rollen som den 4. statsmagt som meget væsentlig, hvilket peger på den aktive

journalistrolle (jf Model 1). På VH højskole er en elev dog mere skeptisk overfor mediernes position som den 4. statsmagt, da underviseren spørger, om rollen stadig gælder i 2018: “Nej for der er så stort et fokus på økonomien i det, at det går udover rollen som 4. statsmagt,” svarer Stine (Bilag 4: 7). Der er altså nogle spændinger mellem idealerne og markedets krav til hurtighed og klik, som påvirker pressens rolle, hvilket også er en væsentlig pointe i den tidligere nævnte undersøgelse af RUC-studerende, der har deltaget i et netjournalistik kursus: “This results in headlines often not covering the story in full but more focused on attracting the click of the user (...) this seems to have consequences for how students perceive online journalism and how it is in line or in conflict with their journalistic ideals” (Eberholst et al 2016: 194). De studerende fra RUC og eleverne på de tre højskoler i dette speciale fremhæver, at der er et stort gab mellem journalistik i høj kvalitet, der lever op til idealet om at være den 4. statsmagt og så clickbait-journalistik på den anden side:

“Så talte vi om et begreb - den journalistiske borgerkrig - journalister, der graver noget væsentligt frem, og så dem, der skriver om, at Mary er topløs. Bør journalister tage afstand (...) overfor dem, der skriver sladderblads journalistik i forhold til (at kunne leve op til rollen som, red) den 4. statsmagt? (...),” (Bilag 2: 14) siger eleven Manfred fra JH på baggrund af et gruppearbejde.

Polerne bliver altså trukket skarpt op mellem ‘den rigtige journalistik’, dvs. journalistik, der lever op til idealet om at levere kritiske artikler, der gør læserne klogere på væsentlige emner, og så ‘dårlig journalistik’, der defineres af ligegyldig sladder. Eleverne overvejer, om man indenfor faget burde tage afstand til ‘den dårlige’ journalistik for på den måde at bringe troværdigheden tilbage i branchen. Sagt med andre ord er der en form for krig mellem forståelsen af, hvad journalistikkens rolle bør være i samfundet, hvor rollen som vagthund dominerer over rollen som jagthund, som medieforsker Peter Bro benævner dem (Bro 2006: 73). Denne polarisering mellem den gode og dårlige journalistik, vender jeg tilbage til senere i analysen.

Nogle elever udtrykker altså en vis skepsis overfor tabloidmediers evne til at leve op til idealet om at være den 4. statsmagt, men andre mener dog, at journalistikken fortsat fortjener at kunne kalde sig demokratiets vogter: *“Men der var jo for eksempel der, hvor Anne Mee Allerslev blev taget for at reservere Rådhuset til sit eget bryllup, og det er vel dér, hvor journalister holder magthaverne i skak”?*, siger Mie fra VH eksempelvis og møder enighed

fra underviser Rune: *“Ja, og sådan noget som Operation X. Så det findes jo derude, den der kritiske journalistik. Men det er ikke alle, der kan være vagthunde”* (Bilag 4: 7).

Selvom vi i denne lille samtalebid, får indtryk af, at den magt-tæmmende og afslørende journalistik stadig lever, er det samtidig med et lille stik af økonomisk malurt i bægeret, med underviseren Runes kommentar om, at ikke alle kan være vagthunde. Der er altså en indlejret forståelse af, at selvom det er et journalistisk ideal at agere samfundets demokratiske vogter, så er det ikke forbeholdt alle medier - der skal også være plads til mere underholdende og kommerciel journalistik. Dette kan også perspektiveres i forhold til Peter Bro's konklusion om, at danskerne foretrækker en blanding af forskellige medietyper med både underholdning, politisk journalistik, debatter og kritik af magthaverne (Bro 2006: 73, 74).

“Du må selv vurdere etikken”

Elever og undervisere italesætter desuden nogle udfordringer i forbindelse med rollen som den 4. statsmagt, der af flere opfattes som en flydende størrelse: ”De kaldes en form for statsmagt, men der er ikke nogle krav eller nogen dommer, så det er meget op til dig selv at vurdere” (Bilag 2: 13), siger Manfred fra JH. “(I, red) den lovgivende, udøvende og dømmende magt, så er der stramme regler, men for journalister, som skal være den 4. statsmagt er det mere flydende, det er noget, vi selv skal vurdere via etik og moral,” udtrykker elever fra JH efter et gruppearbejde, (Bilag 2: 14) og underviseren Søren istemmer: “(...) der er ikke mange sanktionsmuligheder. Vi har et pressenævn, men det er svært at få det til at række” (Bilag 2: 15). Det journalistiske ansvar er i høj grad noget, den enkelte journalist må vurdere og stå på mål for; “(...) det er jo ikke et lovligt og offentligt mandat, men bare et, vi har tildelt os selv og taget på os,” (Bilag 1: 6) siger Søren videre. En ansvarsfuld og moralsk forsvarlig journalistisk praksis, er altså indlejret i elever og underviseres forståelse af, hvordan journalistik bør være. Men balancegangen kan være svær; “Vi har ytringsfrihed, men er det det samme som, at man har pligt til at kritisere?,” (Bilag 2: 16) tilføjer Søren og refererer til sagen om Muhammedtegningerne fra 2005. Heri ligger en forståelse af, at de etiske valg, der bliver truffet dagligt i en journalistisk hverdag, har stor betydning for samfundet, og at journalister derfor bærer et stort ansvar i forhold til, hvad man vælger at skrive om, og hvordan. Der er altså mange spørgsmål, der melder sig, når man er journalist i forhold til, hvad man formidler, på hvilken måde og hvorfor. Dog er der nogle principper, der kan være med til at kvalitetssikre faget og adskille det fra blogs og sociale medier, hvilket jeg i det følgende underafsnit vil beskrive.

Objektivitet vs. subjektivitet

Journalistik er ikke en beskyttet titel, hvilket ifølge flere elever fra de tre højskoler gør det svært at definere og afgrænse faget og journalisters rolle (Bilag 2: 7, 8, Bilag 5: 6). Dog er der nogle forventninger til den journalistiske praksis, som kan sikre, at det journalistiske produkt lever op til det førnævnte ideal om at kunne oplyse borgerne og være kritiske overfor magthaverne, nemlig objektivitet. Begrebet nævnes af både elever og undervisere som en vigtig del af journalistikken (Bilag 1: 5, Bilag 2: 9, 12, Bilag 4: 6, 8, 9, Bilag 5: 3, 4). Her får vi indblik i underviseren Johan fra KH's opfattelse af objektivitetens rolle:

“Nogle vil sige, at der ikke findes objektiv journalistik, men jeg er af en anden overbevisning. Hvis man laver journalistik til de store dagblade dvs. omnibus-aviser, så skal jeg ikke have en masse holdninger selv i forhold til det, jeg dækker som journalist. Henrik Cavling mente, at læserne selv skulle have lov at dømme den information, de blev præsenteret for” (Bilag 5: 3).

Johan trækker her tråde til historien, hvor objektivitet er blevet sat i forbindelse med neutralitet og en bevægelse væk fra partipressen, hvilken begyndte i USA i 1870 og 1880'erne og senere spredte sig til Europa omkring midten af 1900 tallet (Schudson 2001: 167). Det er desuden interessant, hvordan Johans forståelse af journalistikkens rolle også bliver tydelig i dette citat med hans nævnelse af Henrik Cavlings ideal om, at læserne selv kan tage stilling til den (neutrale) information, de bliver forlagt. Man kan her argumentere for, at Johan trækker på forståelsen af journalister som demokratiets vagthund, som jeg tidligere har beskrevet i analysen. Samtidig skelner han mellem omnibusaviser, dvs. store dagblade som Politiken og Berlingske og så andre medier, som ifølge ham, altså ikke har den samme forpligtelse til at lave objektiv eller neutral journalistik. Denne forskel i forskellige medier og sektioners ansvar i forhold til objektivitet bliver uddybet af følgende kommentar af Johan fra KH: “Men der er jo klummer og debatindlæg, så der må det godt være ens egen holdning. Et sted som Radio 24-syv slår sig op på, at værterne bekender politisk kulør” (Bilag 5: 4).

Hvad indebærer en objektiv praksis?

Men hvad ligger der overhovedet i at være objektiv i sin journalistiske praksis? Objektivitet er på en gang et “moralsk ideal, en måde at praktisere journalistik på og et mønster i forhold til, hvordan journalistik bedrives” (Schudson 2001: 149) skriver sociologen Michael

Schudson. Han forklarer videre, at normen om objektivitet guider journalister til at kunne adskille fakta og personlige værdier og desuden er defineret ved ideen om at have flere forskellige perspektiver på en sag med, når det eksempelvis gælder politiske problemstillinger (Schudson 2001: 150). Denne forestilling om, hvad objektivitet er for en størrelse går igen hos flere elever fra de tre højskoler: "Hvis man skriver en historie, skal man finde én, der mener det ene, og én der mener det modsatte for at være objektiv. To sider af en sag," (Bilag 2: 12) forklarer Muhammed fra JH. Lea fra samme højskole tilføjer: "Det handler om, om du har nok faglig kundskab til at vide, hvad du skriver om" (Bilag 2: 12). Disse elever har altså en forståelse af objektivitet som en målsætning om at være neutral ved at beskrive flere sider af samme sag og samtidig som noget, man opnår, når man ved meget om emnet og derved kan dække det mere nuanceret eller korrekt. Muhammed fra JH uddyber, at kilderne må være "uafhængige" (Bilag 2: 9), hvilket eventuelt henviser til, at kilderne ikke må udtale sig om emner, hvor de er personligt engageret eller beskytter nogle bestemte organisatoriske interesser. Netop dette perspektiv om uafhængighed i forhold til kilder, bliver italesat under eleverne fra JH's besøg hos Altinget på Christiansborg. Her forklarer Altingets journalister, hvordan de forholder sig til at gå op og ned af de kilder, de samtidig skal være kritiske overfor: "Hvis man har en god relation til folk, så betyder det noget. Efter min mening går man for langt, når man synger karaoke med Søren Pind klokken 03.00 om natten på en bar," (Bilag 2: 4) fortæller Kjartan, der bakkes op af kollegaen Michael:

"Jeg har tidligere arbejdet i et parti, så jeg har nogle kontakter, jeg kan trække på. Jeg har dog valgt ikke at tale/ses med dem privat. Derfor sidder jeg tit med folk, der ikke vil fortælle mig noget, fordi de er mine venner. Jeg prøver at adskille arbejde og privatliv" (Bilag 2: 2).

Uafhængighed i forhold til kilder forstås altså som en væsentlig faktor i forbindelse med at kunne lave "saglig" og "objektiv" journalistik (Bilag 2: 2). Der bør ifølge de to Altinget-journalister være en professionel distance mellem journalister og kilder, så det er muligt at lave kritisk og objektiv journalistik.

Kan man finde ind til sandheden?

Men er det overhovedet muligt at være fuldt ud objektiv og professionel? Er man ikke farvet af sin kulturelle baggrund, sit ståsted i livet osv.? I dette speciale anlægger jeg et socialkonstruktivistisk perspektiv på viden, hvilket betyder, at objektive sandheder forkastes som en mulighed. Alt afhænger af øjnene, der ser (Burr 2015: 9). Dog er det langt fra sikkert,

at informanterne deler dette syn på viden, og jeg vil i det følgende fokusere på elever og underviseres italesættelser af forholdet mellem subjektivitet, objektivitet og sandhed. Flere elever på VH højskole er kritiske overfor, at der findes én sandhed eller vinkel indenfor journalistik: "Det er svært at definere en samlet sandhed for os alle," siger Mie. "Fuldkommen objektivitet er vel lidt en illusion - det handler om vores baggrund," siger Stine (Bilag 4: 9). Mie og Stine er altså af den opfattelse, at vi er påvirkede af vores personlige bagage, hvilken vil influere på vores valg som journalister. Dog er underviserne på VH skeptiske overfor dette syn på sandhed og journalistik: "Jeg godtager nok ikke den der med, at alle har en forskellig sandhed," siger Rune og fortsætter: "Skal man så også tage folk, der tror, at Jorden er flad seriøst? Det er jo bare deres sandhed?" (Bilag 4: 9). Alligevel siger Rune, at han med tiden er blevet mere bevidst om sin egen bias og det subjektives indvirken på det journalistiske produkt, hvilket er et synspunkt, der deles af underviseren Eskild fra samme højskole: "Jeg synes, at der findes en sandhed, og så må man være bevidst om sin egen bias som eksempelvis en hvid middelklasse-mand som jeg. Man må tilstræbe objektivitet" (Bilag 4: 9). Det er her interessant, at der jo netop synes at eksistere mange parallelle forståelser af sandhed, hvilket i sig selv plæderer for, at ingen opfatter virkeligheden på præcis samme måde. Den tilstræbte objektivitet bliver således en middelvej i forhold til journalistikkens ideal om at levere korrekt og 'sand' information til borgerne, hvor flere sider af samme sag er repræsenteret.

Tilstræbt objektivitet som middelvej

Netop denne opfattelse af at kunne tilstræbe objektivitet, men aldrig nå den til fulde er tilstede i denne kommentar fra underviser Søren fra JH:

"Jeg tror ikke på objektivitet. Alt hvad vi laver er præget af subjektivitet, i måden vi udvælger og udfører historier på. I stedet tror jeg på saglighed og faglighed. Og dokumentation. Jeg vil også gerne tro på, at man kan komme tæt på sandheden, men det er et meget omdiskuteret tema" (Bilag 1: 5).

Her inddrager Søren altså nogle nye begreber nemlig saglighed og faglighed. Hvad der præcist ligger i dem, er ikke tydeligt, men man kan argumentere for, at det handler om, at man kan højne kvaliteten af det journalistiske produkt, hvis man kan dokumentere de påstande kilderne i artikler kommer med, samt at man har sin faglighed med flere kilder per artikel i orden: "Det er vigtigt at have flere kilder, der bakker ens påstand op, og minimum to

i nyheder,” (Bilag 1: 5) uddyber han. Man kan argumentere for, at Søren taler ind i fairness-begrebet, der er bredere end objektivitetsbegrebet og dækker over mere “klassiske dyder som neutralitet, balance, proportionssans og genrebevidsthed,” (Clausen & Lundbye 2007: 91) som det beskrives af Heidi Jønch Clausen og Lise Lundbye i artiklen *Hvad er fairness?* fra 2007. Pointen omkring at have minimum to kilder med i en nyhed deles bredt af både undervisere og elever på KH og VH (Bilag 2: 9, Bilag 4: 4) og går også igen i undersøgelsen af RUC-studerende på kurset i netjournalistik: “The ethics can in this way become an integrated part of how the students see their ideal journalistic role. Examples are “I must have more than one source” or “It’s a good idea to have a sort of contract with my source (...)” (Eberholst et al 2016: 198). Alt dette er med til at cementere både højskoleelever og journaliststuderendes idealer om at lave journalistik, der er troværdig og af høj kvalitet og som har potentiale til at vælte magthaverne, hvilket også er konklusionen i flere andre undersøgelser af studerende indenfor faget (Olsen & Hartley i Hovden et al 2016: 116, 117 og Hartley & Olsen i Eberholst et al 2016). Selvom der her viser sig en lighed mellem idealerne hos højskole-eleverne og de studerende på Roskilde Universitet, er det ikke i alle aspekter, at der er overensstemmelse. Eksempelvis konkluderer mediesociologen Jan Fredrik Hovden på baggrund af en undersøgelse af cirka 5.000 journaliststuderende fra 28 nordiske lande, at interessen for objektivitet og neutralitet er faldende (Hovden & Ottosen i Hovden et al 2016: 63). Men i mit materiale om højskoleelever og deres undervisere på journalistlinjer, synes interessen for disse begreber at være stor. Dette kan muligvis skyldes, at jeg har fulgt undervisningen i introduktionerne, hvor de journalistiske idealer måske især er tydelige, hvilket kan ændre sig jo længere ind i højskoleforløbet eleverne kommer.

Journalistik som kunst og narrativ

Udover, at elever og undervisere altså taler om objektivitet og sandhed som vigtige elementer i forbindelse med fagets samfundsrolle, er der en anden rolle indenfor journalistikken, der fylder hos især eleverne: Journalistik som kunst og fortælling. Bourdieu placerer da også journalistik som en del af feltet for kulturel produktion, hvilket blandt andet taler ind i kunstens verden (Bourdieu i Willig 2011: 103). Derudover argumenterer kunstteoretikeren Alfredo Cramerotti i sin bog fra 2009 for, at der siden 1960’erne har været store overlap mellem netop kunstens verden og journalistik. Disse ses blandt andet, idet kunstnere er begyndt at låne metodiske greb fra journalistikken såsom research og dokumentargenren som platform (Cramerotti 2009: 83). På samme måde er journalistikken blevet mere fokuseret på fortællingen og det æstetiske, hvilket i høj grad ses i mit materiale fra felten: “Journalistik er

for mig primært et håndværk, men når det gøres ordentligt, kan det også være et kunstværk. Man låner ting fra skønlitteraturen og skaber fiktion i noget, der er en virkelig historie,” (Bilag 1: 6) fortæller underviseren Søren fra JH. Han italesætter altså eksplicit forståelsen af journalistik som et kunstnerisk produkt og uddyber, hvordan koblingen sker i praksis i følgende citat: “Når jeg skriver langt, dramatiserer jeg nogle ting og bruger eksempelvis aktiv nutid for at give en følelse af, at man er der, mens historien udspiller sig” (Bilag 1: 6). Fascinationen af fortællingen og lysten til det æstetiske i det skriftlige fremhæves også af flere elever, når de beskriver, hvorfor de har valgt højskoleopholdet. Eleven Muhammed fra JH forklarer, hvordan han har erfaring med at lave raptekster, podcast og lydteater og “(...) ønsker at arbejde med at skrive og sproget generelt” (Bilag 1: 10). Kristina fra samme højskole “har lavet en del teater og forestiller sig at kunne bruge nogle af elementerne i journalistikken” (Bilag 1: 11). Det er desuden interessant at bemærke, at betragtningerne om kunstens rolle for faget, går igen i JH’s beskrivelse af sig selv på deres hjemmeside, hvorfor jeg har placeret dem i spændet mellem den aktive og kunstneriske pol i min Model 1. Tendensen til at vægte det æstetiske og kreative i journalistikken går igen på VH, hvor eleven Soffy oprindeligt ville være forfatter, men blev rådet af sine forældre til at afprøve journalistikken i stedet, da de mente, at det var et for smalt “nåleøj” at blive forfatter (Bilag 4: 13). Der er altså en klar interesse for rollen som en æstetisk formidler, hvilken også ses gennem historien. I perioden fra 1945 og frem til 1964 blev flest cavlingpriser eksempelvis givet for journalistik, der var formidlende (Willig 2011: 215). Fokuset på det æstetiske går også igen i en undersøgelse af 100 svenske journaliststuderende af medieforskerne Gunilla Hultén og Antonia Wiklund. Her blev de studerende bedt om at erklære sig enige eller uenige i syv journalistroller, hvoraf den ene omhandlede rollen som ‘storyteller’, dvs. historiefortælleren på dansk. Undersøgelsen viste, at 80 procent af de adspurgte studerende var helt enige i, at deres hovedopgave som journalister var at fortælle historier, og at de desuden vægtede det æstetiske på lige fod med indholdet (Hultén & Wiklund i Hovden et al 2016: 97, 98). Samtidig konkluderes det i undersøgelsen, at hvor de studerende altså vægter det æstetiske aspekt af faget, er underviserne generelt større fortalere for undersøgende og kritisk journalistik (Hovden et al 2016: 19). Dette kan man også argumentere for er tilfældet i mine observationer, hvilket illustreres af følgende eksempel, hvor eleven Ronja fra VH spørger til, om de kommer til at lave andet end nyheder på holdet:

“For journalistik kan vel også være menneskers fortællinger, og de glade historier? Jeg synes for eksempel, at debatstof er spændende at læse. Jeg synes, at folks holdninger er interessante. Så jeg håber ikke bare, at det bliver fire måneder med tørre nyheder?”

“Nej, vi kommer til at lave lidt forskelligt, men man skal lige lære nyhederne først,” lyder svaret fra underviseren Rune. (Bilag 4: 10).

Der er altså hos underviseren en idé om, at det er vigtigere at lære håndværket bag en nyhed, end at kunne formidle æstetisk lækkert, hvilket taler ind i forståelsen af det undersøgende og kritiske som dominerende over formidlingen (Hovden et al 2016: 19). Underviseren Johan fra KH er da også påpasselig med at give eleverne alt for frie tøjler, når det gælder formidlingen af artikler: “Man kan sagtens bruge skønlitterære greb i journalistikken, selvom journalistik aldrig er fiktion,” (Bilag 5: 2) siger han og fortæller derefter en anekdote om journalisten Jacob Nybroe, der blev dømt for at pifte en radioreportage fra krigen i Afghanistan op med fiktive lyde af granat-eksplosioner. Man kan altså sige, at der eksisterer en spænding mellem undervisernes forestillinger om ‘rigtig’ journalistik, der først og fremmest er defineret ved nyhedsgenren og elevernes forståelse af journalistik som et kunstnerisk produkt. Gennem historien har fem journalistiske arketyper været presentere ifølge Martin Conboy, der er professor i journalistikkens historie på University of Sheffield i London. Underviserne på VH taler, i min optik, ind i rollen som af Conboy kaldes “Publicistiske udgivere”, der defineres ved den særligt dygtige journalist, der bidrager til en højere forståelse for kultur og politik i samfundet. Eleverne placerer sig til gengæld generelt i rollen som “Fortællende journalister”, der blander den journalistiske genre med skønlitteraturen (Gravengaard & Rimestad 2015: 29). Dette kan igen perspektiveres i forhold til, at VH på deres hjemmeside, i min optik, beskriver sig selv som liggende i spændet mellem den aktive og fortolkende pol, hvor eleverne måske i virkeligheden ville ønske, at der var mere plads til de mere kunstneriske aspekter af journalistikken (jf Model 1). Måske vi i fremtiden vil opleve endnu mere journalistik, der fokuserer på formidling og det kunstneriske - i hvertfald “har ‘jeg-journalistik’ kronede dage,” ifølge underviseren Rune fra VH (Bilag 4: 5). Tendensen kan også se i lyset af vores samtid, hvor det æstetiske fylder på mange forskellige arenaer - vores tøj, udseende, materialer i hjemmet og lignende.

Hvordan ser fremtidens journalistik ud?

I de foregående afsnit har jeg blandt andet belyst, hvordan elever og undervisere taler om journalistikkens samfundsrolle, hvilke idealer, de mener, at journalistikken skal leve op til, samt hvordan de opfatter journalistisk identitet. Men hvor er journalistikken på vej hen? Hvilke udfordringer og muligheder står faget overfor? Ifølge den norske professor i journalistik, Martin Eide, er medieverdenen på én gang i krise og i rivende udvikling, hvilket gør, at journalistikken konstant er i bevægelse. Han mener, at nogle af de vigtigste tendenser er; 1) Kollapset af de traditionelle forretningsmodeller og digitalisering af produktionen, 2) Et øget behov for at retfærdiggøre journalistikkens berettigelse og kvalitet og 3) En ændret relation mellem journalister og amatører pga. sociale medier og blogs (Eide 2015 i Hovden et al 2016: 16, 17). Netop disse tre punkter, ses også i mit materiale, og jeg vil i det følgende komme ind på temaer som kvalitet overfor økonomi, hurtighed, sociale medier, fake news og nye retninger i journalistikken.

Ingen vil betale for kvalitet

Noget af det, som både undervisere og elever fra JH, VH og KH fremhæver som en udfordring indenfor journalistikken, er forholdet mellem økonomisk bæredygtige løsninger og kvalitetsjournalistik (svarende til punkt 1 hos Eide): “Det er vanskeligt at holde det hele gående økonomisk. Og det er et problem, for kvalitetsjournalistik koster mere, og det er der ikke råd til,” kommenterer Alva fra JH (Bilag 2: 9). Hun møder enighed fra medeleven Muhammed; “mediehusene skal jo have en økonomi, der kører rundt, hvilket har gjort, at vi har fænomener som clickbait” (Bilag 2: 8). Kvalitet koster altså, og grundet branchens “manglende finansieringsløsninger,” som underviseren Søren fra JH udtrykker det, (Bilag 2: 17) er folk tilbøjelige til at få deres nyheder via gratis platforme: “(...) man gider ikke betale, og det er det, der er problemet i branchen. NRK og DR har publicservice-forpligtelse, så det betyder, at hvis der sker noget stort, kan jeg bare se DR eller NRK,” siger Søren (Bilag 1: 2). Han fortsætter: “(...) I dag slås vi med, at for få folk vil købe papiraviser, når der er så meget gratis stof på nettet” (Bilag 1: 7). Her viser Søren samtidig en antagelse om, at det gratis indhold, man finder på nettet er ringere end indholdet i printaviser, hvilket trækker på den doxiske selvfølgelighed, der blandt andet beskrives af medieforsker Jannie Møller Hartley som ‘lillebrorsyndromet’ (Hartley 2012: 222-223). Der er en forestilling om, at netjournalistik er stedet, hvor clickbait-journalistikken har kronede dage; “det er ofte, jeg går ind, og så ser jeg en overskrift; ‘Han overlevede næsten ikke dette’ – og så er der ingenting i det – og så

bliver jeg så irriteret,” (Bilag 2: 8) siger Alva fra JH eksempelvis. Journalistik med overskrifter, der ikke matcher indholdet og derved ‘snyder’ læseren, ses altså som et resultat af en “dårlig branche,” som Muhammed fra JH betegner det (Bilag 2: 10), hvor der ikke er nok, der vil betale for ‘rigtig’ eller ‘god’ journalistik af høj kvalitet. Bekymringen over den journalistiske kvalitet i en branche, der kæmper med at finde økonomisk ståsted via annoncekroner og betalingsmure, går igen i undersøgelsen af svenske journaliststuderende, der er beskrevet i medieforsker Jan Fredrik Hovden med fleres bog *Becoming a journalist*. I undersøgelsen har forskerne interviewet otte undervisere, der generelt var enige om, at det er essentielt at finde en balance mellem at imødekomme industriens krav, samtidig med, at man opretholder en praksis, der sikrer den journalistiske kvalitet (Hultén & Wiklund i Hovden et al 2016: 104).

Sociale medier som mulighed og problem

Som beskrevet ovenfor, har informanterne i dette speciale en antagelse om, at færre og færre vil betale for journalistik - de kan få det gratis på nettet. Samtidig adskiller journalistik sig fra andre professioner, idet journalist ikke er en beskyttet titel, og man dermed ikke har monopol på sit arbejde. Derfor er digitale platforme, sociale medier og blogs blevet konkurrenter, som journalister må forholde sig til i den nye medievirkelighed (Gravengaard & Rimestad 2015: 23). Men hvordan opfatter undervisere og elever de sociale medier? Er de en medspiller eller modspiller?

På den ene side opfattes sociale medier som en trussel mod journalistikken og mod kvalitet: “Mediebranchen er i krise, fordi alle i princippet kan sprede fake news via de sociale medier,” siger underviseren Johan fra KH eksempelvis (Bilag 5: 6). Eleven Muhammed fra JH udtrykker også det problematiske i at springe “leddet mellem politikere, journalister og befolkningen over (...) I dag kan politikere kommunikere direkte med befolkningen,” siger han (Bilag 2: 7). Undervisere og elever nævner flere gange USA’s præsident Donald Trump som repræsentant for fake news på de sociale medier (Bilag 1: 2, 6, Bilag 2: 6, 7, Bilag 4: 1, Bilag 5: 4). De mange falske nyheder, der florerer på sociale medier er med til, at journalistikken mister troværdighed, forklarer underviseren Søren fra JH: “Der er en stærkere og stærkere strøm mod at miskreditere det, vi laver. Vi er bredskuldrede, men jeg har venner, der køber ind på, at det vi laver er fake news” (Bilag 1: 6). Det journalistiske ‘filter’ opfattes altså som væsentligt for at undgå fake news, lav troværdighed i branchen og politikere, der uden en kritisk ramme, kan sprede deres budskaber til befolkningen.

Men selvom den journalistiske kvalitet og fagets monopol er truet af de nye platforme, er der også en række fordele. Det er “fedt, at man lettere kan udkomme,” mener Sarah fra KH (Bilag 5: 6) og underviser Søren fra JH er enig: “(...) jeg kan brede mine artikler ud til langt flere mennesker - så der er også mulighed og medvind” (Bilag 2: 15). De sociale medier opfattes altså på en gang som en modstander og samtidig en hjælper i forhold til journalistikken.

Hurtig journalistik = lavere kvalitet

De nye digitale platforme har medført, at artikler konstant kan opdateres og publiceres, hvilket har bidraget til, at kravene til hurtighed er blevet øget (Finnemann i Hartley 2012: 135). Men hurtigheden har konsekvenser for kvaliteten af det journalistiske produkt, udtrykker flere elever fra de tre højskoler: “Platformene er blevet flere, og derfor kommer informationen så hurtigt ud, og så bliver det måske kvantitet fremfor kvalitet (...) Det er vigtigere, at man kom først, end at den er 100 procent rigtig,” (Bilag 2: 8) siger Alva fra JH eksempelvis. Der er altså en indlejret forståelse af, at en ‘god’ og korrekt nyhed tager tid at producere, hvilket også ses i medieforsker Jannie Møller Hartley’s undersøgelse af netjournalisters praksis og værdiforståelse; “hurtighed knyttes til overfladiskhed, der modstilles fagligheden,” opsummerer hun (Hartley 2012: 211).

De mange nye platforme bidrager til en øget konkurrence og som konsekvens skal journalister i dag “(...) være meget hurtigere til at sende deres artikler ud end før (...)” udtrykker også eleven Muhammed fra JH (Bilag 2: 8) og møder opbakning hos Alva fra samme højskole; “(...) folk gider ikke vente på, at avisen skriver om det. Du vil have nyheden, mens det sker”, siger hun (Bilag 2: 7). Onlinejournalistik italesættes altså som havende et stort fokus på at være først med nyhederne og i konstant konkurrence med andre medier. Det skyldes ifølge Hartley, at netmedier historisk set har været afhængige af at blive citeret i andre medier, hvilket skaber en form for ‘symbolsk kapital’, sagt med den franske sociolog Pierre Bourdieus’ termer (Hartley 2012: 165). Denne “aktualitets-mani” (Bourdieu i Hartley 2012: 165), som Bourdieu kalder journalistikkens fokus på at være først med nyhederne, får, som tidligere nævnt, eleverne til at frygte om de kan holde til presset som journalister: “Bare man ikke ender med at gå ned med stress”, (Bilag 1: 10) siger Muhammed fra JH eksempelvis. Flere undersøgelser identificerer da også hurtighed som et problem i forhold til den journalistiske praksis og det at kunne leve op til idealerne for ‘god’ journalistik (Eberholst et al 2016, Skovsgaard og Weaver et al i Thingvad 2015).

Nye retninger i journalistikken

I de foregående afsnit har jeg beskrevet nogle af de udfordringer, som elever og undervisere ser i journalistikkens nutid og spår for fagets fremtid. Men udover de mange problemer faget står overfor, er der også nye muligheder for journalistikken. Konstruktiv journalistik, hvor man fokuserer på de positive og løsningsorienterede artikler, nævnes på alle tre højskoler som en form, der vinder frem og som kan bryde med den traditionelle kritiske journalistik (Bilag 1: 7, Bilag 4: 7, Bilag 5: 2). Derudover mener underviseren Søren fra JH, at journalistikken bør bevæge sig væk fra det store fokus på aktualitet og eksklusivitet og i stedet: "(...) blive bedre til at holde på historierne, så vi ikke bare gentager hinandens artikler" (Bilag 1: 6). Der er altså en forståelse af, at medier nogle gange kommer til at træde for meget rundt i de samme historier, fremfor at være frie til at bidrage på forskellige måder, hvilket taler ind i forståelsen af det journalistiske felts autonomi og heteronomi. Mediesociologen Ida Willig trækker, som Hartley, på Bourdieu, idet hun optegner det journalistiske felt via blandt andet disse poler, hvor det autonome er nichemedierne, der nyder stor kunstnerisk og kulturel frihed, og det heteronome er massemedierne, der er præget af et stort fokus på økonomisk kapital (Willig 2011: 108). Den heteronome pol er den mest dominerende, hvilket er det, som underviseren Søren anfægter i sin kommentar, idet han indirekte siger, at fokus på, hvad der sælger nemlig de hurtige og eksklusive artikler, ikke bør overtage fagets idealer og værdier om at være væsentlige, kritiske og undersøgende (Willig 2011: 201). I det hele taget er der blandt flere af eleverne (se også afsnittet om journalistik som kunst) en lyst til nye former for journalistik, der bryder med de traditionelle rammer; "En anden ting kunne være, at folk vil gerne have long reads tilbage, lange dybdegående artikler til folk, der interesserer sig. (...) Internettet er jo fantastisk. Så hvis man er lidt kreativ, kan man få journalistikken ud på alle mulige andre steder," (Bilag 2: 16) siger Muhammed fra JH. Han fortsætter med at fortælle om muligheden for at lave journalistik på youtube, hvor "du kan få adgang til lange artikler, eller hvad du nu har lyst til," og hvor man donerer pengene direkte til det produkt, man ønsker at købe; "(...) så der er nogle alternative finansielle muligheder" (Bilag 2: 17). Eleven Kristina fra JH mener også, at teknologien rummer positive muligheder for journalistikken, idet der eksempelvis er; "(...) mange flere portaler med forskellige folkefærd og kulturjournalistik (...) man er i kontakt med hele verden," (Bilag 2: 17) som hun siger. De digitale platforme "giver dig nye muligheder for at vælge, hvilken form for journalist, du vil være," (Bilag 2: 17) tilføjer Manfred fra samme hold. Teknologi og onlinejournalistik italesættes på én gang som et sted, hvor hurtigheden dominerer, men samtidig også som en

platform med mange muligheder i forhold til længere formater, nye platforme og anderledes finansieringsløsninger.

Opsamling: Hvad er god og mindre god journalistik?

Jeg har i denne analyse forsøgt at opridse de vigtigste temaer på baggrund af undervisningsmateriale (såsom film og slides) og samtalerne mellem undervisere og elever på KH, VH og JH. Alle disse temaer peger på at besvare, hvad elever og undervisere opfatter som værende 'god' og derved også mindre god journalistik, hvilket er omdrejningspunktet for dette speciale. Der tegner sig et billede af, at den gode journalistik er defineret ved de dybe, væsentlige historier, der fremmer demokratiet, hvilket går igen i undersøgelsen af cirka 1.500 journaliststuderende fra RUC i perioden mellem 2005 og 2012 (Olsen & Hartley i Hovden et al 2016: 120). Derudover er den 'gode' journalistiske praksis karakteriseret ved en kritisk kildeudvælgelse, minimum to kilder i nyhedsartikler, en stor faglig basisviden samt en bestræbelse på at være objektiv - eller i det mindste gennemsigtig i forhold til eventuelle bias. Den mindre gode journalistik italesættes derimod som en meget markedsorienteret journalistik, hvor clickbait-artikler dominerer, og hvor nettets krav til hurtighed avler kvantitet fremfor kvalitet. Underholdning og sladder ses som modstykke til den dybe, seriøse journalistik, der på én gang skal være formidlet med stor æstetisk sans og samtidig kunne rykke ved borgernes opfattelse af verden. Nogle elever lægger endda op til en "journalistisk borgerkrig" (Bilag: 2: 14), hvor de 'rigtige' demokratiets vogter-journalister, bør tage afstand til de 'andre' sladderblads-journalister. Eleverne har altså nogle stærke forestillinger om, hvad der er god og dårlig journalistik, allerede inden de har beskæftiget sig med faget på et professionelt niveau, hvilket går igen i undersøgelsen af studerende på et netjournalistik-kursus af Mads Kæmsgaard Eberholst med flere;

"The student indicated that knowing the difference between "good" journalism and "bad" journalism as well as when to do "bad journalism" to attract readers to "good journalism" is important (...) An important factor is that the students have not yet tried journalism on other media platforms" (Eberholst et al, 2016: 196, 197).

På samme måde som i ovennævnte undersøgelse, er eleverne fra de tre højskoler klar over, at de journalistiske produkter skal være salgbare, hvilket kan konflikte med idealerne for 'god'

journalistik. De er i høj grad bevidste om markedets krav, problemerne ved de nuværende finansielle løsninger, konkurrencen fra sociale medier, der truer journalisters monopol osv., hvilket adskiller sig fra konklusionen hos Hartley og Olsen (Olsen & Hartley i Hovden et al 2016: 120). Dog viser eleverne umiddelbart ingen interesse i at skulle arbejde med forbrugerorienteret eller underholdningsstof. Man kan dermed argumentere for, at der er et misforhold mellem erkendelsen af branchens vilkår og forestillingen om et journalistisk virke, hvor man i høj grad lever op til idealerne for god journalistik. Sagt med andre ord, er der en opfattelse af, at den autonome pol i det journalistiske felt bør dominere over den heteronome, dvs. markedsorienterede pol, hvilket dog ifølge Willig ikke er tilfældet i dag (Willig 2011: 108). I forhold til min egen Model 1 kan man argumentere for, at det især er rollen som den aktive journalist, der ønsker at agere den 4. statsmagt, der er dominerende for de tre højskoler. Det er måske ikke så overraskende i og med, at de tre højskoler på deres hjemmesider, netop beskrev sig selv som nogle, der ønskede at være "aktive" og bidrage til "samfundet" og "demokratiet" (se Bilag 6). Samtidig er mange af eleverne meget interesserede i de æstetiske og kunstneriske aspekter af journalistikken, hvilket peger på, at polen kaldet 'Kunst' i modellen er en rolle, som eleverne identificerer sig med i høj grad, og dermed er en afgørende faktor for, hvad der opfattes som 'god' journalistik.

Diskussion: Sidder journalistikken fast?

Mine analytiske konklusioner om højskoleelever og undervisere fra JH, VH og KH lægger sig som nævnt tæt op af resultaterne i mange af de undersøgelser, som jeg har trukket på i løbet af denne opgave med få undtagelser. Der er altså en stor grad af overensstemmelse omkring journalistikkens kerneværdier, hvilket Willig beskriver som en konserverende tendens. Vi reproducerer altså de journalistiske idealer gennem vores selvfølgelige tilgang til faget, hvilket medvirker, at der er meget lidt kamp om feltets grundlæggende værdier (Willig 2011: 244). Men betyder det, at journalistikken sidder fast? Kan vi ikke se os udover de gængse idealer, metoder og praksisser i faget? Disse spørgsmål vil være genstanden for diskussionen i dette afsnit.

Ifølge Willig har landets journalistuddannelser altid haft et fokus på at uddanne en bestemt type journalist, nemlig en med bred praktisk kunnen (Willig i Hovden et al 2016: 45). Denne opfattelse deles af Mike Gasher, der er professor i journalistik i Canada. Han mener, at det

store fokus på den praktiske del af journalistikken har taget overhånd og er et problem for faget, hvis det fortsat skal være en del af universitetsuddannelserne. Journalister bliver ikke uddannede i sociale teorier, diskurser, økonomi, politik og historie, “hvilket betyder, at journalistik bliver ren form og ikke indhold,” som Gasher skriver. Han fortsætter; “Enhver nyhedshistorie, fra den mest seriøse, til den mest trivielle, kræver en forklaring, en berettigelse og en teori bag produktionen” (Gasher 2005). Årsagen til modviljen mod at undervise på et mere teoretisk plan på journalistuddannelser, kunne blandt andet ifølge Gasher være nedenstående punkt:

- 1) Hidtil er de fleste undervisere i journalistik eks-journalister, der har arbejdet på redaktioner, og altså ikke forskere eller ph.d.’er i faget. De underviser ikke i teori, men mere i håndværk, hvilket kan skyldes, at teori opfattes som en trussel mod deres professionalitet.

(Gasher 2005).

Gasher’s tese er altså, at fordi de fleste undervisere på journalistuddannelser er uddannede journalister, men ikke har forsket i journalistik som sådan, vægter de den praktiske kunnen højere end den teoretiske, hvilket medfører, at journalisterne ikke i tilstrækkelig grad får stillet de store spørgsmål til faget, såsom; Hvorfor producerer vi artikler? For hvem? Hvorfor er det vigtigt? (Gasher 2005). Han argumenterer derfor for, at undviserne på disse uddannelser i højere grad skal stå på tre ben, nemlig research, undervisning og praktisk anvendelse i stedet for blot det sidstnævnte; “(...) især i en tid, hvor journalistikken er i gang med at blive redefineret, ikke bare af nyhedsindustrien, men også af andre informationsformidlere, såsom sociale medier og bloggere,” skriver han (Gasher 2005). Hvis journalistik skal kunne konkurrere mod sociale medier og lignende, skal fagets kvalitet altså højnes ved et større teoretisk grundlag i uddannelserne, hvilket også vil forbedre journalistikkens rolle i samfundet, mener Gasher.

Forholdet mellem teori og praksis på højskolerne

For at vende tilbage til diskussionens overordnede spørgsmål, udtrykker Willig og Gasher altså, at journalistikken sidder fast i et for stort fokus på den praktiske del af faget. På KH, VH og JH er alle undervisere da også uddannede journalister uden videre forskningsmæssig baggrund i faget. Derudover udtrykker alle tre undervisere på forskellige måder, at det praktiske aspekt, er det vigtigste i journalistikken: “Journalistik for mig er primært et

håndværk (...),” siger Søren fra JH (Bilag 1: 6), “(Håndværk, red), synes jeg, er noget af det vigtigste, sammen med objektivitet som metode” udtrykker Rune fra VH (Bilag 4: 7, 8) og Johan fra KH istemmer med følgende kommentar: “Journalistik handler ikke om teori, det handler om praktik. Og så skal I også vide, at journalistik ikke er raketvidenskab” (Bilag 5: 6). I alle disse udsagn og navnlig i det sidste, bliver det tydeligt, at der er et hierarki i forhold til hvilke værdier, der vægtes som de vigtigste i journalistikken. Håndværket; det at skrive og objektivitet som metode er vinderen af præmien, som det vigtigste element for faget. Herefter kommer teorien bag, hvilket man kan argumentere for indeholder idealerne for journalistikken - hvorfor laver vi journalistik? For hvem? Hvordan påvirker det samfundet? Man kunne altså være tilbøjelig til at erklære sig enig med Willig og Gasher i, at journalistikken er låst af det snævre fokus på håndværket, hvilket spænder ben for en nyudvikling af forståelsen af fagets formål. Men selvom underviserne i ovenstående citater virker meget tydelige i deres holdning til vægtningen af det praktiske over alt andet, fylder idealerne for journalistikken og dennes rolle i samfundet meget i undervisningen, som jeg har vist i analysen. Der er en åbenhed overfor at få elevernes inputs til, hvor journalistikken er på vej hen, og hvorvidt, det er i overensstemmelse med deres ideer om, i hvilken retning, den bør bevæge sig. Eleverne læner sig dog meget op af undervisernes fremsatte idealer om objektivitet, kildehåndtering, æstetik, undersøgende journalistik og journalistikkens rolle som den 4. statsmagt. De udfordrer i meget lille grad underviserne på disse idealer, og man kan dermed argumentere for, at de reproducerer de traditionelle idealer for faget, hvilket taler for en konserverende tendens, som Ida Willig kalder den. Dog ses små tegn på, at journalistikken er ved at udvikle sig henimod et endnu større fokus på det æstetiske aspekt. Kunstteoretikeren Cramerotti spår da også for fremtiden, at journalistikken måske vil tage kunstens subjektive gennemsigthed til sig, fremfor objektiviteten (Cramerotti 2009: 104). Samtidig er formidling og æstetik ikke nye idealer, men har gennem historien været pris-udløsende, som beskrevet tidligere, hvorfor det er svært at argumentere for æstetik som en transformerende tendens (Willig 2011: 206). Der er nok i højere grad tale om en bølge frem og tilbage mellem de traditionelle journalistiske idealer, der er mere eller mindre dominerende i forskellige tidsperioder. Jeg har i dette afsnit forsøgt at beskrive forholdet mellem den praktiske og teoretiske del af faget og mener, at underviserne på de tre højskoler vægter disse to aspekter på lige fod i undervisningen, sådan som Gasher efterlyser. Men hvis det ikke er journalistikkens fokus på det praktiske, som gør, at journalister, og mulige journalist-spirer, bliver for ensrettede og ude af stand til at gentænke deres rolle i en ny medievirkelighed, hvad er så årsagen?

Hvordan bryder man med de traditionelle idealer?

Som tidligere nævnt i metoden kan elevernes tilbøjelighed til at supplere, frem for at udfordre undervisernes fremførte idealer for journalistikken, skyldes, at de på forhånd har accepteret disse værdier gennem deres opvækst, medieforbrug eller lignende. Så hvordan kan vi uddanne fremtidens unge journalister til at nytænke faget? Et sted at starte er ved at kortlægge og præcisere, hvor forståelsen af, hvad der er 'god' og 'dårlig' journalistik, stammer fra. For er det gennem journalistiske rollemodeller i TV? I et metalag gennem filmiske karakterer a la Lois Lane (Superman's kæreste), der er den hårdtarbejdende journalist? Hvornår starter socialiseringen ind i faget? I folkeskolen? Eller noget helt fjerde? Derudover bør man måske lade sig inspirere af 'rebellerne', der ikke umiddelbart er interesserede i de klassiske nyheder. Dem, der i stedet bruger andre platforme såsom blogs, podcast, youtube og sociale medier. For måske kan man ikke forvente, at branchen skal kunne redde sig selv indefra - måske er et paradigmeskift i stedet noget, der opstår, når man er klar til at give slip på de eksisterende idealer og turde lade sig føre ad nye veje? Hvordan man bryder med de traditionelle idealer for journalistikken, og hvorvidt man overhovedet bør, er en diskussion, der ikke findes et entydigt svar på. Dog er der et paradoks i en medievirkelighed, der er i krise og under konstant forandring og den meget fastlåste forståelse af idealerne for 'god' journalistik.

Konklusion

Jeg har i dette speciale undersøgt, hvordan elever og undervisere på tre højskoler taler om den 'gode' journalistik, dvs. idealer og formålet for faget. Derved er jeg med til at lukke et hul i vores viden om, hvorvidt de journalistiske idealer er det samme her, som på de mere traditionelle uddannelser. Efter mine observationer og sammenligninger med relevante undersøgelser, vil jeg argumentere for, at undervisere og elever på de tre højskoler opfatter journalistik som et håndværk, en proces og et produkt, der bør bidrage til mere oplysning, demokrati og gennemsigtighed i samfundet. Det er de klassiske idealer om at lave undersøgende journalistik og være den 4. statsmagt, der holder magthaverne i ørerne, der er dominerende i undervisningen - sidstnævnte aspekt i særlig grad hos underviserne. Samtidig ses sociale medier, clickbait og jagthundejournalistikken som modstander i kampen om at kunne leve op til førnævnte idealer. Eleverne overvejer ligefrem, om vi bør begynde en 'journalistisk borgerkrig', hvor sladderbladsjournalistikken bliver korsfæstet, så den 'rigtige'

journalistik kan få plads og ændre branchens dårlige ry (Bilag 2: 14). Også det hurtige tempo og konkurrencen opfattes som en trussel mod den 'gode' journalistik og et arbejdsmiljø uden stress. Elever og undervisere er utroligt bevidste om, at journalistik på én gang skal forbedre samfundet, men samtidig er en vare, som læserne skal gide at købe. De er altså tvunget til at tænke ud af boksen for at finde på nye måder at kunne sikre journalistikkens overlevelse på. I denne sammenhæng plæderer de alle for at højne kvaliteten af det journalistiske produkt ved at have mere tid til produktionen, skrive længere, og formidle i et æstetisk lækkert sprog. Det er altså især i felterne mellem den aktive og kunstneriske journalistrolle, at elever og undervisere placerer sig, hvilket stemmer overens med deres beskrivelser af sig selv på hjemmesiden (jf. Model 1). Få elever taler om helt nye finansieringsløsninger, deriblandt en form for crowdfunding og indhold på youtube (Bilag 2: 17) , men ellers er det fortsat i krydsfeltet mellem hurtig onlinejournalistik og dybe printartikler, at elever og undervisere orienterer sig. Elever og underviseres opfattelse af hvad der er 'god' journalistik, nemlig dybe, undersøgende, lange, faktuelle, objektive og æstetiske artikler, taler ind i en konserverende tendens, som Willig foreslår (Willig i Hovden et al 2016: 47). Ideen om, at højskolerne eventuelt kunne bryde med de mere traditionelle idealer for journalistikken holder altså ikke stik. Derimod viser dette speciale, at eleverne i høj grad accepterer og reproducerer den eksisterende doxa, der udlægges af underviserne. Det er dog interessant, at højskoleeleverne virker til at have dannet sig nogle klare forståelser af, hvad der er 'god' og 'dårlig' journalistik allerede inden, de har fået en introduktion til faget, hvilket også ses i andre undersøgelser (Eberholst et al 2016). Det rejser nogle nye spørgsmål i forhold til, hvornår socialiseringen ind i faget egentlig begynder. Er det i folkeskolen, hvor nogle elever bliver undervist i medier? Er det hjemmefra, hvor forældrene måske nedarver deres nyhedsvaner til deres børn? Eller opdyrkes elevernes forståelse af journalistik gennem deres eget nyhedsforbrug, hvor de bliver mødt med clickbait-artikler osv? Dette er spørgsmål, der kunne være væsentlige at belyse i et andet speciale, idet forudsætningen for at kunne udvikle og gentænke journalistikken er, at vi rykker normerne for fagets grænser.

Litteraturliste

Bøger og E-bøger:

Burr, Vivien (2015): *Social Constructionism*, 3. udgave, Routledge, online E-bog fra:
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/kbdk/reader.action?docID=2011179&ppg=12>
(12/9/2018)

Brinkmann, Svend (2015) ”Etik i en kvalitativ verden” i Svend Brinkmann og Lene Tanggaard: *Kvalitative metoder – en grundbog*, Hans Reitzels forlag

Egholm, Liv (2014): ”Videnskabelighed, begreber og parametre” i *Videnskabsteori. Perspektiver på organisationer og samfund*, Hans Reitzels forlag

Gravengaard, Gitte og Rimestad, Lene (2015): *Journalist i praktik*, 1. udgave, Samfundslitteratur

Hammerslev, Ole mfl. (2009): *Refleksiv sociologi i praksis*, 1. udgave, Hans Reitzels Forlag

Hartley Møller, Jannie (2012): ”Nyheder på internettet”, Handelshøjskolens Forlag

Hovden Frederik, Jan mfl. (2016): *Becoming a Journalist*, Nordicom

Kvale, Steiner (1997): *Interview - En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Hans Reitzels Forlag

Kristiansen, Søren og Krogsstrup, Kathrine (2015): ”Introduktion” i *Deltagende Observation*, Hans Reitzels Forlag

Taylor, Steve mfl. (2016): *Introduction to Qualitative Research Methods - A guidebook and resource*, 4. udgave, Wiley, online E-bog, hentet d. 12/9/2018:

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/kbdk/reader.action?docID=4038514&query=>

Taylor, Steve mfl. (1998): "Participant Observational Fieldwork" i *Introduction to Qualitative Research Methods*, 3. udgave, Wiley

Willig, Ida (2011): *Bag nyhederne - Værdier, idealer og praksis*, 2. udgave, Samfundslitteratur

Videnskabelige artikler:

Ahlbæk, Erik, Van Dalen, Arjen, Thingvad Pihl, Signe mfl. (2015): "Journalistik som kald" i *Den danske journalist - værdier, produktion, indhold*, Syddansk Universitetsforlag

Clausen Jønch, Heidi og Lyngbye, Lise (2007): "Hvad er fairness?" i *Journalistica*, Vol 5

Eberholst Kæmsgaard, Mads, Møller Hartley, Jannie og Olsen Bendix, Maria (2016): "Between Ideals and Practice - Journalism Students Facing Ethical Dilemmas in Online Newsroom Teaching—Lessons From Denmark" i *Sage Journals*, Vol 71, 2. Udgave

Gasher, Mike (2005): "It's Time to Redefine Journalism Education in Canada" i *Canadian Journal of Communication*, Vol 30, 4. udgave

Hjermitslev, Hans Henrik (2018): "Mellem dannelse og nytte - Et perspektiv på folkehøjskolens historie" i *Norsk pedagogisk tidsskrift*, Vol 102, 2. udgave

Rahbek Kolby, Rasmus (2017): "Dannelsesforestillinger i de danske folkehøjskoler - Conceptions of Bildung within Danish Folk High Schools" i *Nordic Studies in Education*, Vol 37, 2. udgave

Schudson, Michael (2001): "The objectivity norm in american journalism" i *Journalism*, vol 2

Thingvad Pihl, Signe (2015): "Professional ideals and daily practice in journalism" i *Journalism* Vol 16, 3. udgave s. 392-411

Almindelige artikler og hjemmesider:

Dr.dk (2018): “DR skærer ned på tv-kanaler og nedlægger cirka 400 stillinger”, hentet d.

30/10/2018: <https://www.dr.dk/ligetil/ligetil-paa-tegnsprog/dr-skaerer-ned-paa-tv-kanaler-og-nedlaegger-cirka-400-stillinger>

Danmarks medie- og Journalisthøjskole (2018): “Optagelsesprøve på journalistuddannelsen”, hentet d. 16/8/2018:

<https://www.dmjx.dk/uddannelser/journalistuddannelsen/optagelse/optagelsesprøve-pa-journalistuddannelsen>

Folkehøjskolernes Forening (2013): “Klar til optagelse: Turbokursus på højskole kan bane vej til drømmestudiet“, hentet d. 16/8/2018:

<http://ffd.dk/vejledning/temaartikler/vejledning-og-uddannelse/klar-til-optagelse-turbokursus-paa-hoejskole-kan-bane-vej-til-droemmestudiet/>

Højskolerne.dk (2018): “journalistik”, hentet d. 16/8/2018: [https://www.hojskolerne.dk/soeg-](https://www.hojskolerne.dk/soeg-kurser/#?cludoquery=journalistik&cludopage=10&cludorefpt=H%C3%B8jskolerne%20-%20find%20alle%20folkeh%C3%B8jskoler%20og%20h%C3%B8jskolekurser%20-%20H%C3%B8jskolerne&cludorefurl=https%3A%2F%2Fwww.hojskolerne.dk%2F)

[kurser/#?cludoquery=journalistik&cludopage=10&cludorefpt=H%C3%B8jskolerne%20-%20find%20alle%20folkeh%C3%B8jskoler%20og%20h%C3%B8jskolekurser%20-%20H%C3%B8jskolerne&cludorefurl=https%3A%2F%2Fwww.hojskolerne.dk%2F](https://www.hojskolerne.dk/soeg-kurser/#?cludoquery=journalistik&cludopage=10&cludorefpt=H%C3%B8jskolerne%20-%20find%20alle%20folkeh%C3%B8jskoler%20og%20h%C3%B8jskolekurser%20-%20H%C3%B8jskolerne&cludorefurl=https%3A%2F%2Fwww.hojskolerne.dk%2F)

Højskolerne.dk (2018): “forberedende til journalisthøjskoler og andre medieskoler”, hentet d. 16/8/2018: “[https://www.hojskolerne.dk/soeg-](https://www.hojskolerne.dk/soeg-kurser/#?cludoquery=journalistik&cludoKeywordsGroup4=Forberedelse%20til%20Journalist)

[kurser/#?cludoquery=journalistik&cludoKeywordsGroup4=Forberedelse%20til%20Journalisth%C3%B8jskole%20og%20andre%20medieskoler&cludoLength=8-40%20uger&cludopage=6&cludorefpt=H%C3%B8jskolerne%20-%20find%20alle%20folkeh%C3%B8jskoler%20og%20h%C3%B8jskolekurser%20-%20H%C3%B8jskolerne&cludorefurl=https%3A%2F%2Fwww.hojskolerne.dk%2F](https://www.hojskolerne.dk/soeg-kurser/#?cludoquery=journalistik&cludoKeywordsGroup4=Forberedelse%20til%20Journalisth%C3%B8jskole%20og%20andre%20medieskoler&cludoLength=8-40%20uger&cludopage=6&cludorefpt=H%C3%B8jskolerne%20-%20find%20alle%20folkeh%C3%B8jskoler%20og%20h%C3%B8jskolekurser%20-%20H%C3%B8jskolerne&cludorefurl=https%3A%2F%2Fwww.hojskolerne.dk%2F)

Højskolerne.dk (2018): “Hvad er en højskole”, hentet d. 21/8/2018:

<https://www.hojskolerne.dk/om-hoejskole/hvad-er-en-hoejskole/>

Journalistforbundet.dk (2018): “Tidligere Cavlingprisvindere”, hentet d.

23/10/2018: <https://journalistforbundet.dk/tidligere-cavlingprisvindere>

Jørgensen, Dorte (2015): "Hvad er fænomenologi" i Videnskab.dk, hentet d. 31/7/2018:
<https://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-faenomenologi>

Retsinformation.dk (2018): "Højskoleloven", hentet d. 6/9/2018:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161124>

Højskolernes hjemmesider:

Askov Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 17/12/2018: <https://www.askov-hojskole.dk/journalistikogmedier/>

Grundtvig Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 17/12/2018:
<https://grundtvigs.dk/fag/journalistik/>

Hadsten Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 17/12/2018:
<https://www.hadstenhojskole.dk/kurser/journalistik/>

Johan Borups Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 16/11/2018:
<https://johanborups.dk/journalistik-valgfag/> (OBS: hjemmesidebeskrivelsen er siden ændret og journalistlinjen er lavet om til et valgfag)

Krogerup Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 17/12/2018: <https://krogerup.dk/lange-kurser/hovedfag/journalistik-medier/>

Odder Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 17/12/2018:
<https://www.odderhojskole.dk/fag/journalistik/>

Roskilde Festival Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 17/12/2018:
<https://rofh.dk/medier/journalistik/>

Ry Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 17/12/2018: <https://www.ryhojskole.dk/lange-kurser/horison-fag/litteratur-og-skrivevaerksted/>

Rødning Højskole (2018): "Journalistik", hentet d. 17/12/2018: https://www.roedding-hoejskole.dk/rodding_fag/journalistik/

Rønde Højskole (2018): ”Journalistik”, hentet d. 17/12/2018:
<https://rondehojskole.dk/journalistik-medier-kommunikation/>

Silkeborg Højskole (2018): ”Journalistik”, hentet d. 17/12/2018:
<https://silkeborghojskole.dk/project/magasin>

Vallekilde Højskole (2018): ”Journalistik”, hentet d. 17/12/2018:
<https://vallekilde.dk/foraar/journalistik/>

Vejle Idræts Højskole (2018): ”Journalistik”, hentet d. 17/12/2018:
<https://www.vih.dk/fag/sportsjournalistik>

Vrå Højskole (2018): ”Journalistik”, hentet d. 17/12/2018:
<https://vraahojskole.dk/hojskoleophold/fag-paa-vraa-hoejskole/mediefag/>

Formidlende artikel

Denne artikel er tiltænkt som en debat til fagbladet Journalisten.

Debat: Er vi blevet for enige om, hvad der er ‘god’ journalistik?

Elever og undervisere på journalistlinjer på tre folkehøjskoler i Danmark bekræfter de traditionelle idealer for journalistikken, der er påvist i andre undersøgelser, viser et nyt speciale af Ida Eriksen. Men er vi blevet alt for enige om, hvad der er ‘god’ og ‘dårlig’ journalistik?

Elever og undervisere fra tre folkehøjskoler med journalistlinjer i Danmark er stort set enige om, at god journalistik udgøres af oplysende, demokratiopbyggende, objektive og æstetiske artikler. Dårlig journalistik er derimod den overfladiske, hurtige clickbaitjournalistik, der sladrer om de kendte og andre ‘ligeGYldige’ emner.

Dermed bekræfter højskole-eleverne og underviserne tendensen, der eksisterer i forskningen generelt, hvor netop idealerne om, at journalister bør agere den 4. statsmagt og holde magthaverne i ørerne på en sober og fair facon med et samtidigt blik for æstetisk formidling, hyldes og er blevet det gennem historien.

Sådan lyder konklusionen i mit speciale, hvor jeg via observation og interview har undersøgt, hvordan elever og undervisere fra tre højskoler med journalistlinjer italesætter, hvad der er ‘god’ journalistik.

Specialet er det første nogensinde til at undersøge journalistlinjer på almindelige folkehøjskoler i Danmark.

Er journalistikken gået i stå?

Journalistikken har siden 1945 primært centreret sig om de samme tre idealer nemlig formidlende-, dagsordenssættende og afslørende journalistik, viser en gennemgang af

uddelingen af cavlingpriser gennem historien, udført af medieforsker Ida Willig i bogen *Bag Nyhederne* fra 2011.

Det tyder på en konserverende tendens, som Willig kalder den, hvor de traditionelle journalistiske idealer udfordres i meget lille grad. Vi reproducerer så at sige den samme type journalist, der har et stort fokus på det praktiske håndværk, og derudover dyrker de førnævnte idealer.

I min undersøgelse af højskoleelever og undervisere, bliver det klart, at der selv på en så fri institution som højskolen, fortsat er nogle tydelige ideer om, hvad journalistik er og bør bidrage med til samfundet, der i høj grad afspejler resultaterne fra anden forskning, hvilken blandt andet er beskrevet i bogen *Becoming a Journalist* af en række nordiske medieforskere i 2016.

Idealet om at holde magthaverne på plads og bidrage til demokratiet ses eksempelvis i dette citat fra en elev på baggrund af et gruppearbejde:

“Vi mener, at man har et ansvar overfor folket, man har et ansvar for at oplyse. Vi er demokratiets vagthund, hvilket giver folk mulighed for at tage stilling til demokratiet og være aktiv”.

Derudover udtrykker undervisere og elever en foragt for ‘sladderbladsjournalistik’. De overvejer ligefrem, om man er midt i en “journalistisk borgerkrig”, hvor journalister måske bør “tage afstand overfor dem, der skriver sladderblads journalistik i forhold til (at kunne leve op til rollen som, red) den 4. statsmagt?”

Et andet punkt, der fylder meget hos elever og undervisere, er som nævnt det æstetiske element i artiklerne:

“Journalistik er for mig primært et håndværk, men når det gøres ordentligt, kan det også være et kunstværk. Man låner ting fra skønlitteraturen og skaber fiktion i noget, der er en virkelig historie,” siger en underviser eksempelvis.

Det er altså den samme gamle sang om journalistikkens kerneideal, der synges på højskolerne, såvel som i litteraturen og på journalistuddannelserne generelt.

Men er det ikke paradoksalt, at vi er så fastlåste i vores ideer om, hvad der er god journalistik, når branchen i den grad bløder, og forsøger at tilpasse sig en medievirkelighed i konstant udvikling?

Eleverne er bevidste om markedets krav

Selvom højskoleelever og deres undervisere generelt spejler de traditionelle idealer om at være demokratiets vagthunde, og formidle på en æstetisk fængende måde, adskiller de sig dog på et enkelt punkt fra tidligere forskning.

De er nemlig utroligt bevidste om journalistikkens vanskelige kår rent økonomisk; "Hvis man skal overleve, skal man lave clickbait-journalistik," siger en elev eksempelvis.

De nye krav til for eksempelvis hurtighed giver kvalitetsmæssige udfordringer for journalistikken, istemmer en anden elev i denne kommentar: "Platformene, er blevet flere, og derfor kommer informationen så hurtigt ud, og så bliver det måske kvantitet fremfor kvalitet. Det er vigtigere, at man kom først, end at den (nyheden, red) er 100 procent rigtig".

Journalistikken er altså fanget i en spændetrøje af økonomi og fokus på klik, der står i vejen for den 'rigtige' kvalitetsjournalistik, er elevernes tese.

Hvor starter forestillingen om 'den gode journalistik'?

Jeg har fulgt eleverne i deres første dage på højskolernes journalistlinjer. Det er interessant, at eleverne, allerede i introforløbet af deres højskoleophold, er så bevidste om, hvad der er god og mindre god journalistik. De har endnu ingen uddannelsesmæssig erfaring, og vi må derfor gå ud fra, at deres forforståelser om, hvad journalistik er, kommer andetsteds fra.

Men hvor starter deres forforståelser af faget?

Medieforskerne Gitte Gravengaard og Lene Rimestad har i bogen, *Journalist i praktik* fra 2015, undersøgt journaliststuderendes socialisering ind i faget og argumenterer for en

dobbeltsocialisering - først på uddannelserne - og siden i praktikperioden, hvor de studerende prøver kræfter med journalistikken på en rigtig arbejdsplads.

Jeg argumenterer for en tredje socialisering ind i faget journalistik, nemlig den, der foregår på landets højskoler. Samtidig viser mit speciale, at vi skal endnu længere tilbage for at undersøge, hvad der præger højskoleelevernes forståelser af journalistikken.

Er det i folkeskolen, hvor flere bliver undervist i artikelopbygning og medier? På gymnasiet? Skal vi lede i de unges eget medieforbrug? I filmens fiktionsverden, hvor journalistiske rollemodeller måske sætter deres præg på beskueren?

Pointen er, at vi ikke ved det. Og før vi bliver klogere på, hvor forståelsen af, hvad der er den ideelle journalistik, stammer fra, kan vi ikke arbejde med den og udvide den. På den måde kan vores umiddelbare konsensus om, hvad der er 'god' journalistik ende med at stå i vejen for netop at forbedre fagets teoretiske afsæt og praksis.

